

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

și
ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a
INSERȚIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

In preajma marilor reforme.

De Dr. I. Răducanu, docent universitar.

II.

Noua fază a chestiunii țărănești.

Două evenimente de o importanță capitală a vieții sociale și politice din România, au pus problema țărănească într-o nouă fază. Aceste evenimente sunt: ultima revoltă țărănească din 1907 și — ori cât de curios s'ar părea — acțiunea militară a României în al doilea război balcanic.

Revoltele agrare au desvălit în întregime rana adâncă de care suferă organismul social al țării. Ele au impus o nouă politică socială — cunoscutul manifest regal nu este decât un început și o dovadă de aceasta. Dar măsurile legislative, intervenția statului dela 1907 încoace în favoarea clasei țărănești, au contribuit mai mult să arate în adevărată lumină marele conflict ce există și persistă între majoritatea populației rurale, compusă din muncitori agricoli, sau mici proprietari proletarizați, și clasa marilor proprietari și cultivatori.

Legislația agrară recentă, cuprinde un mănunchi de paliative, nu însă o măsură radicală întru rezolvarea problemei. Cu toate bunele intențiuni cari au domnit la alcătuirea reformelor, acestea nu erau chemate să distrugă răul dela rădăcină, nu puteau să aducă deplină satisfacție clasei țărănești. Astfel legea învoielilor agricole fixând un minimum de salariu și un maximum de arendă, nu a dat

pretutindeni roadele așteptate și era firesc să nu le dea. În politica socială este o axiomă, că fixarea prin lege a unui minim de existență, a cărui scop era și rațiunea de a fi a legii învoielilor agricole, nu are decât o problematică realitate, atunci când ea privește o clasă fără deplină conștiință de drepturile ei, care se găsește în contrast de interese cu o grupare mai luminată deținând nu numai mijloacele de producție, în cazul nostru pământul, ci și întreaga putere politică.

Deși s'au înființat organe speciale, inspecții agricoli pe județe, pentru aplicarea legii învoielilor agricole, țărănimea nu a știut să se împărtășească și nu a putut să se împărtășească de măsurile ocrotitoare ale legii. Adesea marii cultivatori au iscodit căi lăturalnice pentru a eluda condițiunile prevăzute prin lege, isbutind uneori să ia de fapt un preț mai mare de arendă pentru pământurile cultivate de săteni, sau să plătească un salariu inferior.

Această stare nu trebuie să ne mire. Legea învoielilor agricole încerca în structura existentă a vieții agrare să îmblânzească raporturile dintre muncitori și cultivatori. Ea nu a mers mai departe, să atace însăși această structură. Nici înființarea islazurilor comunale, nefiind prevăzută cu o sancțiune pentru proprietari, vânzarea de terenuri într'acel scop, n'a avut putere să schimbe radical raporturile economice în ființă.

Înființarea islazurilor comunale, lăsată de fapt la bunăvoința marilor proprietari, astfel cum e prevăzută în legea învoielilor agricole, alcătuește un învățământ pentru viitoarele reforme, un învățământ care se poate concretiza astfel: nici odată o clasă privile-

giată nu renunță de bună voie la privilegiile ei, nici chiar când este vorba de cel mai însemnat bun obștesc. Casa rurală prin dimensiunea ce i s'a dat, și prin activitatea ce a dezvoltat a fost încă un paliativ, n'a fost o reformă radicală, la așezarea vieții agrare pe temelii nouă.

Cumpărările de bună voie a marilor proprietari, făcute de această instituție, a cărei activitate în stil mic, este laudabilă, nu sunt în concordanță cu gravitatea problemei. Câteva zeci de mii de țărani improprietăriți — sau pe cale de a se improprietări prin obștiile de arendare ale casei rurale — nu însemnează decât prea puțin.

Toate aceste măsuri legislative au avut însă însușirea, pe lângă grandioasa mișcare a cooperăției sătești, să deștepte în conștiința țărănimei și mai mult cereri îndreptățite la o nouă viață. Starea populației rurale în sfârșit formează în România obiectul de competență al politicii economice sociale. Spunem „în sfârșit”, pentru că în trecutul apropiat, legislația agrară alcătuia mai mult incidental obiectul de studiu al oamenilor de stat dela noi, cari poate nu au văzut în adevărata lumină, gravitatea problemei, și și-au îndreptat privirile mai mult spre mărirea producției generale și imediate, fără să țină seamă de nevoile vitale și de nedreptățile strigătoare isvorâte prin repartitia avuției și a produsului național.

Pare că lozinca politicii noastre de stat a fost una foarte primejdioasă: „Eurichissez-vous”. Se pare că ne-am preocupat și am fost îmbătați de progrese aparente, răslețe și nu ne-am dat seama de realitatea cea groznică, de starea înapoiată și mizerabilă a țărănimei,

Din literatura italiană.

G. Diotallevi.

Un artist.

Acum vre-o cincisprezece ani în fiecare dimineață ne aducea lapte o țărăncă din satul de alături, o femeie slabă, oacheșe, înaltă, care avea niște ochi vii și lucioși. Era pieptănată cu părul lins și uns, iar la urechi avea niște cercei foarte mari de aur, cari i se loveau de umere când dânsa lăsa capul la o parte.

Adeseori, vorbeam cu ea. O întrebam cum merge câmpul, pășunea; o întrebam de satul ei. Era măritată, cu împărțitorul de scrisori din sat și avea doi băieți: Pasquale și Nicola.

Pasquale era de nouă ani, un copil domol, sărguitor la învățătură, și când ieșea dela școală se ducea de bunăvoie la croitorul din sat, ca să învețe meșteșugul croitoriei.

Nicola, de șapte ani, era fire foarte ciudată. Nu vrea să se ducă la școală în ruptul capului. De ce să învețe carte? Ca să mă fac popă? Nu vreau să mă fac popă. Ca să mă fac profesor? Nu vreau să mă fac profesor. Ca să mă fac croitor? Nu vreau să mă fac croitor.

Pentru băieții acesta, lumea toată se închiega numai în aceste trei profesii din satul lui.

— Eu vreau să mă fac cioban!

Când clopotul începea să sune „pentru școală”, Nicola ieșea repede din casă și piercea toată ziua, până la apusul soarelui. Mama lui

s'a încercat să-l împiedece, dar a fost înzadar. Am vrut să văd și eu copilul acesta ciudat, și am rugat pe lăptăreasă să mi-l aducă.

Intr'o dimineață, o văzui venind cu copilul, pe care-l ținea de un braț ca să nu fugă.

— Uite-! zise mama lui.

L'am luat binișor de mână, l'am dus sub umbrar, și l'am întrebant. Nicola mi-a vorbit așa de serios, și-mi răspundea cu o logică așa de puternică, încât părea un om mare, iar nu un copil de șapte ani. Imi spuse și mie că nu voia să învețe nici unul dintre cele *trei meșteșuguri* din sat, și ca atare, nu avea nevoie să se ducă la școală. Voia să se facă cioban.

Nu este bine cioban: o duci rău, mânânci prost, dormi într'o colibă.

— Da, dar câmpia este frumoasă, oile sunt frumoase. Acolo nu am nevoie să vorbesc cu nimeni. Este soare și pe câmp și la munte.

— Îți place la munte?

— Imi place.

— Pentru ce-ți place?

— Pentru că este frumos.

Când a plecat dela mine, mama lui plecase lăsându-l singur.

— Acum unde o să te duci?

— Colo.

— Unde?

— În pădure.

— Sunt oi acolo?

— Da.

— Le știi?

Da, pe toate.

— Dar câni sunt?

— Da, dar mă cunosc.

— Dar ciobanul?

— Mă cunoaște și el.

— Și când o să te întorci acasă?

— Deseară.

— Și ce o să faci în pădure?

— Mă uit.

— Și altceva?

— Caut cuiburi, caut fragi. Adio!

— Adio!

Au trecut cincisprezece ani, și o întâmplare curioasă, mi-a adus în minte cele petrecute atunci.

Intr'o dimineață, deschizând un ziar, văzui un titlu mare: „*Sinuciderea unui artist*”.

Citii următoarele rânduri:

„Ieri s'a găsit corpul tânărului pictor Nicola Fiorillo, în atelierul său din strada X. Nefericitul și-a curmat viața cu un foc de revolver, tras în cap.

„Pe o măsuță din atelierul său sărăcăcios și aproape deșert, s'a găsit o foaie de hârtie, cu următoarele șiruri: „Nu se mai poate! Este prea târziu! nu voi reuși nici odată, nu voi putea decât să sufer. Mai bine vreau s'o sfârșesc cu „traul acesta vitreg. Mulțumesc dlui P... S... „pentru tot ceia ce a făcut pentru mine. Nicola „Fiorilli”.

Sub această simplă notiță de fapt divers,

cu toate că — și repetăm un adevăr banal — poporul românesc, e un popor de țărani. Din 7,248,061 locuitori la 19 Decembrie 1912, trăiau la țară aproape 6 milioane. Prin urmare, în România (în afară de noul teritoriu alipit în anul trecut) mai mult de 81 % din populație era rurală. Numai acest fapt ar fi îndestul să ne arate în ce direcție trebuie să se îndrepte aproape întreaga atențiune a statului și a oamenilor politici cari sunt în primul rând educătorii unui popor. Din nenorocire, mărturisim fără ezitare, viața comercială și industrială a fost împinsă pe planul întâi al preocupărilor obișnuite de multe guverne, cari au deținut cârma statului român, lăsându-se în umbră interesele vieții agrare în special a clasei țărănești. Și în regulă generală, chiar când s'a făcut o politică agrară, aceasta a avut mai des în vedere interesele mării proprietăți. Insași legile care prevedeau unele inlesniri pentru țărănime, prin aplicarea lor, sub influența oamenilor politici influenți — recte latifundiarilor — pierdeau eficacitatea lor. Să dăm un singur exemplu. Nu de mult exista o lege fiscală prin care impozitul funciar era prevăzut într-o proporție mai mică pentru proprietățile mici decât pentru cele mari. De fapt, aplicarea acestui impozit, făcea ca mica proprietate să fie mai greu impusă de această dare, decât proprietatea cea mare.

Revoltele agrare din 1907, n'au fost decât o expresiune firească a unui șir întreg de nedreptăți, față de clasa țărănească, n'au fost decât urmarea logică a păcatelor săvârșite de generațiunile conducătoare din trecut. Reformele agrare recente, fără să rezolve marea chestiune agrară, au ajutat neîndoios la o mai adâncă recunoaștere a stărilor reale și au făurit un învățământ neprețuit mai ales la ceea ce trebuie să se facă întru rezolvarea mai desăvârșită a problemei.

Pe lângă aceste reforme, evenimentele din politica externă a anului 1913, au avut o răsfrângere imediată și adâncă în politica internă a României.

În primul rând, țărănimea care s'a grăbit să apere cinstea țării, care și-a dat seamă și de data aceasta de puterea și datoria ei, a

avut prilejul să vadă dincolo de Dunăre o viață țărănească mai îndestulată, cum se poate găsi mai pretutindeni în Bulgaria. Și acțiunea militară a României, prin contactul direct, ce a adus populația noastră la cunoașterea unor stări mai fericite, a fost nu numai un act de manifestare a maturității politice, ci și o lecțiune unică, un imbold către o nouă viață la noi acasă. Mulți plugari, din cei cari s'au grăbit să schimbe cojocul cu haina ostășească, au făcut-o în credința nestrămutată, că dacă ei sunt „apărătorii țării”, dacă sunt gata să-și dea birul sângelui, apoi merită cel puțin de aici înainte, să-și dobândească drepturile lor sfinte. Și, slavă Domnului, nu nu-

mai cei mulți, s'au întors cu simțeminte nouă, cu încredere în viitorul apropiat, la căminurile lor, dar și cei puțini, cei luminați, și-au dat seama că după clipa de slavă a țării, recunoscută de lumea întreagă, e o nevoie absolută ca să asigurăm întreaga existență a neamului, ca să putem urmări, cu mai multă vigoare, idealul nostru ca stat, e nevoie să facem deplină dreptate pentru cei mulți, căci ei sunt țaria țării.

Din starea de fapt, din noua fază a chestiunii agrare, după 1907, și cu învătămintele culese în satele Bulgariei au isvorât, s'au impus marea reforme sociale. Acesta este un adevăr istoric.

Staturile regelui Carol al României nesocotite.

— Noul statu quo turburat de Greci. —

București, 9/22 Martie 1914.

Desfășurarea ultimelor evenimente din Balcani au avut darul să pue încă odată în evidență prevederea politică a înțeleptului rege al României. Nu mai este secret pentru nimeni, că M. Sa a prevăzut cu șase luni înainte izbucnirea primului război Turco-Balcanic și stătuse la timp pe cei din Constantinopol ca să procedeze în așa fel încât să zădărnicească uniunea balcanică. Ceva mai mult, regele Carol stătuse pe Turci, ca să se împace o oră mai curând cu Italia și să cedeze Creta Greciei. Turcii, increzându-se prea mult în asigurările Triplei Alianțe și în special ale Austriei, că nu se va permite un război, n'au ținut seamă de toate staturile regelui României. Puțin mai târziu, când uniunea balcanică devenea fapt împlinit și Bulgaria trimise ultimatul S. Porți, Carol a stătuit din nou pe cei din Stambul ca să decreteze reforme reale în Macedonia și în extremis să proclame chiar autonomia acestei vecinice sbuciumate provincii. Insa Turcii au șovăit și de astădată de a da un răspuns sincer și categoric. La începutul lui Octombrie 1912, când războiul deja izbucnise, intrând în acțiune Muntenegru, și când Turcia prin trimisul ei extraordinar solicitase din nou nu numai statul, ci și sprijinul material al regelui Carol, M. Sa le indicase o linie de conduită, care de ar fi urmată întocmai imperiul otoman ar fi scutit de rușinea de a fi bătut până și de microscopicul stat al Muntenegrului. Dar și de

asta dată n'au vrut cei din Stambul să înțeleagă interesele superioare de stat, așa de mult erau orbiți de patima de partid. E de notat că staturile regelui Carol erau pe cât de înțelepte pe atât de eficace. I s'a spus lui Kiamil Pașa, șeful partidului liberal, că dacă proclamă autonomia Albaniei, înainte ca Serbia și Grecia să intre în acțiune, adică înainte ca aceste state să invadeze în teritoriul albanez, în cele patru vilayete locuite în marea lor majoritate de Albanezi, Grecia n'avea ce căuta la Ianina, Coritza, Arghirocastro, nici Muntenegru la Scutari, nici Serbia la Durazzo, Prizrend, Dibra etc.; deoarece puterile ar fi intervenit la timp în favorul Albaniei care trebuie să fie considerată, ea neutră, cu atât mai mult cu cât răscoalele ei continue preparaseră terenul favorabil balcanicilor. Pe lângă această considerațiune mai vine și aceea consacrată de puteri, ca Balcanii să rămâie Balcanicilor. Cine are să conteste Albanezilor faptul, că ei sunt poporul cel mai vechiu, cel mai băstinaș în Peninsula Balcanică? Turcii n'au ținut seamă de toate acestea și urmările au fost în detrimentul lor.

Cel puțin din greșele lor cunoscute în toate cercurile diplomatice n'au tras învățăminte nici ceilalți balcanici. În primul rând vin Bulgarii, cari prin reprezentantul lor cel mai autorizat, Dr.-ul Danef, proclamat de presa europeană de Bismarck al orientului, care în megalomania d-sale și-a permis să nesocotească până într'atâta drepturile României în Balcani, încât a a-

era o coloană, scrisă de faimosul artist P... S... Iată-o:

„Numele lui Nicola Fiorilli este nou pentru cetitori: este numele unui dispărut, rămas tuturora necunoscut. Și totuși, de numele acesta, se leagă o poveste extrem de dureroasă.

„Pe Nicola Fiorilli l'am cunoscut din întâmplare. Acum doi ani, cineva bătu la ușa atelierului meu. Deschisei chiar eu, și văzui un tânăr destul de prost îmbrăcat, timid, modest, aproape fricos.

„Cu pălăria în mână, m'a întrebat:

„— Mă iertați, dtră sunteți artist?”

„Pentru un moment am crezut că am de a face cu un model și stam gata să-i închiz ușa. I-am răspuns cam aspru: Mulțumesc, n'am nevoie de nimic.

„Foarte umilit, tânărul zise: Iertați-mă, domnule, eu aș avea nevoie de ceva.

„M'am gândit că am de a face cu unul care cere o slujbă, sau un ajutor, și băgai mâna în buzunarul pantalonilor.

„Tânărul surâse trist și dulce. Pricepuse. — Nu, domnule, zise, eu aș vrea să învăț pictura.

„M'am necăjit. Ce? țărănul acesta, mă ia drept un profesoraș de desen?”

„I-am răspuns aspru: Ce cauți la mine?”

„— Mi s'a spus că d-tră sunteți pictor mare, răspunse tânărul așa de naiv și de simplu, încât îmi trecu orice urmă de supărare. Întâmplarea aceasta era foarte curioasă. Tânărul părea

cam de vr'o douăzeci de ani, deci mă găseam în fața unui om primitiv.

„Intr'adevăr, era de douăzeci de ani, din Abruzzi, băiatul unui factor postal. Venise la Roma pe jos, de două zile. Voia să se facă pictor, dar nu avea idee nici de artă, nici de viață; nu știa nici să scrie, nici să citească.

„— Și cum de ți-a dat în gând să te faci pictor?”

„Intr'un chip foarte simplu și umilit, Nicola Fiorilli îmi răspunse:

„— De copil, nu am vrut să mă duc la școală; mi-era silă, o silă mai tare ca or ce putere a mea, ca orice putere din lume. Mă temeam să nu mă facă popă, sau profesor, sau croitor. Ziceam pe atunci, că vreau să mă fac cioban, nu pentru că-mi plăceau greutățile vieții de cioban, ori traiul în sălbătăcie, ci pentru că simțeam în sufletul meu nevoia să fug de cei din jurul meu, simțeam nevoia să văd munții și turmele. În sufletul meu sufeream și nu știam de ce. Numai anul trecut, după ce mi-a murit tata și un frate și am rămas singur cu mama am văzut nevoia de a câștiga pentru traiul ei și al meu, mai mult însă pentru al ei. Insa cioban, nu; în sat la noi, nu aș fi putut să fac nimic, și mi-era urit satul nostru. După ce am încercat câteva luni, să fac un meșteșug oarecare, și după ce am văzut că nu pot, m'am hotărât să vii la Roma.

„— Pe jos?”

„— Negreșit; nu aveam nici un ban. Am întrebat pe țărani care este drumul spre Roma, am dormit pe unde am poposit, și după ce am văzut atâtea lucruri cari mi-au deschis capul, și mai ales după ce am văzut cele dintâi picturi în fața cărora am simțit pentru prima oară suferința pe care am purtat-o în suflet tot timpul și care mi-a amorțit viața până acum și mi-am dat sama pentru ce până acum am trăit tot singur, în mijlocul câmpului, între animale, în aer, în soare. Da, aveam nevoie să fiu pictor...”

„Sunt în Roma de zece zile.

„— Și ce ai făcut aste zece zile?”

„— Am umblat prin oraș; am văzut totul, am intrat în toate bisericile...”

„— Și cum ai trăit?”

Surîse trist și dulce; o clipă rămase încurcat, apoi răspunse încet: cum am trăit și pe drum spre Roma.

„Întâmplarea aceasta era într'adevăr ciudată. Mă găseam oare în fața unei vocațiuni naturale care se impune? Rămăsei puțin pe gânduri, pe urmă îi spusei: Amice, este cam târziu ca să începi; totuși, dacă vrei într'adevăr, vei putea ajunge să faci ceva, dar va trebui să studiezi mult.

„— Voi studia; nu vreau altceva.

„...I-am găsit atelierul cea mic, în care din nenorocire s'a simucis, i-am făgăduit o mică bursă; îl trimisei la un profesor care să-l învețe să scrie și să citească, și la un maestru bătrân

firmat neadevăruri și necuviințe pe lângă curțile unde a fost primit cu privire la bărbatul de stat și ministrii regelui Carol.

Rezultatul acestor necuviințe politico-diplomatice s'a văzut cu intrarea în acțiune a României și cu trecerea dorobanțului în Bulgaria.

Politica îngâmfată și nechibzuită a lui Danef a fost răsbunată cu vârf și îndesat. Cei cari nu apreciază spiritul de moderațiune a unui stat civilizat, cum a fost România, să tragă învățăminte dela cazul Dr.-ului Danef.

După Turci și Bulgari, vedem cu sinceră părere de rău, că nici Grecii nu știu să se folosească de staturile regelui României și caută prin tot soiul de manopere, caracteristice descendenților lui Ulise, să turbure echilibrul orientat. Incontestabil, că Venizelos este un diplomat desăvârșit, un om pe cât de remarcabil pe atât de moderat. Este cu adevărat un fenomen pentru Grecia care, de când cu dispariția bărbatului de stat Tricupis, suferea de anemie politică. Meritul lui Venizelos, este nu numai că a disciplinat armata și organizat instituțiunile de stat, ci și că a putut să facă solidari cu acțiunea lui politică și diplomatică poporul elen, care, fără să exagerez, două treimi suferă de alienație mintală. Solidaritatea poporului elen manifestată cu atâta patriotism în decursul celor două răboaie, constituie, fără îndoială, cel mai mare titlu de glorie pentru primul ministru al Greciei.

Această solidaritate patriotică s'ar părea că a suferit o modificare cu ocazia evacuării Epirului de Nord. Nu este de loc adevărat, cumcă protagonistii mișcării din Epir, dnii George Christaki Zografos și ceilalți doi — toți Albanezi de origine — lucrează în dezacord cu dl Venizelos. Nu, dl Zografos et consortium conduce mișcarea după un program conceput și aprobat de dl Venizelos. Dl Kalerghis, a dovedit în camera grecească, că protagonistii mișcării din Epir sunt oameni de toată încrederea ai dlui Venizelos și că, înainte de a intra în acțiune, au primit instrucțiunile convenite dela d-sa. La toate acestea dl Venizelos replică, că oamenii ca dnii Zografos et consortium merită toată stima noastră, însă, nu-i mai puțin adevărat, că acțiunea lor, deși e mai presus de orice elogi, totuși are să fie funestă națiunii prin rezultatele ei practice. Totul se reduce la o manoperă a lui Venizelos, întreprinsă numai cu intenția de a paraliza acțiunea opoziției, care exploatează mișcarea factice a Epiroților în detrimentul popularității guvernului Venizelos.

Nu-i mai puțin adevărat, că această tactică de politician poate să compromită reputațiunea primului ministru grec în Europa.

Nu este exclusă posibilitatea, ca din cauza instigațiilor opoziției grecești, mișcarea din Epir să ia o întorsătură de natură a primejdii pacea în Orient.

Dl Venizelos uită, că d-sa își dase cuvântul de onoare în fața Europei, că nu va secunda mișcarea nici direct nici indirect și ceva mai mult, va urmări pe cei cari vor îndrăzni să opue rezistență jandarmeriei albaneze. Din nenorocire n'a procedat conform asigurărilor date. D. e. la Coritza, dl colonel Contoulis, omul de încredere al dlui Venizelos, albanez de origine, a găsit de cuviință să ție locuitorilor, înainte de a-și lua adio, un discurs incendiar, care se termina prin cuvintele: „Dacă Grecia mică, neînsemnată după cinci secol de sclăvie, a putut să vie și să vă libereze de sub jugul unui imperiu mare, în scurtă vreme va veni Grecia mare să vă libereze de sub jugul unui stat mic și ridicol”. Acest limbaj al oficialității grecești din zona contestată nu cadrează de loc cu declarațiile dlui Venizelos.

În cât privește privilegiile, ce reclamă renegeatul Zografos pentru epiroți — toți Albanezi — încorporați Albaniei, sunt cu desăvârșire absurde. Cum adevărat Grecia cere un stat în stat în noul stat albanez pentru o populațiune curat albaneză? Cum Grecia, cere privilegiul ca să continue opera sa de desnaționalizare a elementului albanez și azi când acest element este solemn proclamat în stat liber și independent? Destul prietenilor greci cu utopiile. Destul ne-ați exploatat în trecut și sentimentele și averile. Destul ne-am sacrificat pentru neamul grecesc dela care nu am avut altă răsplată, decât ceea ce vedem și noi și lumea întreagă. Ingratitudinea noastră față de Albanezi și Aromâni, cari au obținut și creat Grecia modernă. Dar prin purtarea voastră de azi vă arătați ingratitudinea și față de solitudinea prețioasă acordată în timpuri grele Greciei de către regele Carol al României, care, după cum știți bine, este unul din făuritorii principali ai Albaniei.

Grecilor, nu uitați, că prin purtarea voastră antialbanizească nemulțumiți pe regele Carol, de care ascultă toată suflarea românească.

Nu uitați, zic, ca să mă servesc de propriile cuvinte ale dlui Venizelos că: Regele Carol a scăpat Grecia în oara de pericol și tot El o va apăra în viitor! **Pyrrhus.**

„Ce e cu revizuirea bullei”? Sub acest titlu „Unirea” din Blaj scrie în numărul de Marti un just prim-articol, în care se ocupă de acești doi ani de frământări mari pentru a ne apăra de desnaționalizarea prin biserică.

„A spus dela început — scrie numitul ziar — și o repetă zilnic și azi, fără să facă taină din asta, toată lumea maghiară, că noua episcopie e menită să fie un mijloc de maghiarizare pentru toate timpurile!”

Reprezentanții ierarchiei românești gr. cat., se vede, nu s'au pus în slujba „marilor” idei maghiare, deci trebuiau siliți la asta. S'a făcut încercarea păcătoasă și Roma s'a dat cu cei mai tari. Bulla faimoasă ce e drept a fost stilizată mai cumpătat, dar cine dintre patrioticii „apostoli” dela Hajdudorogh o mai ia în seamă?! Limba liturgică designată de Roma a ieșit din uz fără a fi fost folosită vre-odată. Cea românească nu e bună decât afară de biserică, în reclame de felul celor trimise de episcopul Miklössy, preoților de sub păstoria sa. Ziarul „Românul” a publicat diferite specimene din felul „apostolic” în care operează conducătorii Hajdudoroghului. După atâtea năcazuri, vine la cameră contele Tisza și declară că „revizuirea se va face și greșelile obvenite se vor lecu”, căci, după părerea contelui Tisza, greșeala s'a făcut mai ales prin faptul că „au rămas afară, din teritoriul noii episcopii, atari parohii, în cari majoritatea o formează maghiari, precum și orașe-centre în cari numărul gr. cat. maghiari se urcă la mii și mii și în cari există deja baza înființării unor parohii gr. cat. maghiare înfloritoare”.

Felul ăsta de revizuire, ar fi un nou atentat la viața noastră națională și-i mulțumim dlui contele Tisza de atari ridicule promisiuni de-a „le-cui acele greșeli”!

În felul ăsta ne așteaptă noi lupte și mai dârje poate. Sub masca revizuirii ori ce guvern de felul celor de până acum pot să umplă ținuturile românești de episcopii maghiare sau mai bine zis, cu agenții puse în serviciul maghiarizării.

Pentru a-și justifica procedurile ilegale, vor cumpăra ori ce stărpitură negociabilă ce le va ieși în drum.

„Impotriva acestui fel de a se revizui bulla Christifideles — scrie „Unirea” — trebuie să ne ridicăm glasul de protestare, în numele libertății religioase și naționale, în numele interesului bisericii catolice, care a fost pentru noi în trecut și ar trebui să fie, potrivit misiunii și învățăturii sale, și în viitor ocrotitoarea drep-

care să-i arate primele baze ale desemnului. Eu îl iubeam, iar el mă adora.

„Pe la mine nu prea venea, de teamă să nu mă deranjeze; trăia cu foarte puțin, și studia toată ziua cu nespunsă ardoare. Dela început, eu băgai de seamă, că cu cât studia, în Nicola nu se deștepta bucuria pe care o dă noile cunoștințe, ci din contră suflul lui se încălzea de o tristețe din ce în ce mai mare.

„Desemna de dimineața până seara, iar cea mai mare parte a nopții și-o petrecea cetind. Cele dintâi desemnuri, cele dintâi încercări de colorit demonstrau o putere, o îndrăzneală, o originalitate, din care eu, și câțiva prieteni ai mei cari au cunoscut pe sărmanul Nicola, prevedeau tânărului un viitor extraordinar. Dânsul, era un autodidact, care se călăuzea în viață după cum i-o dicta firea sa, datorit acelei intuițiuni înăscute, care valorează mai mult decât ori și care școală, și care este singura virtute a genului.

„Totuși Nicola era tot trist, din ce în ce mai trist și ne spunea greutățile cu cari are de luptat, pentru realizarea aspirațiilor sale.

„Cu mine se făcuse prieten, și-mi zicea: „Nu mă descuragează faptul că eu, la vârsta mea,

trebuie să fac în câteva luni ceia ce alții au făcut într-o tinerete întreagă; ceia ce mă descuragează este ideea ce am, ce port în mine, încă de când eram un copil neștiutor de nimic; o idee specială asupra artei, o idee proprie a mea, o idee reală, ca și realitatea pe care o zărise câțiva pictori primitivi, mai înainte, de formarea tehnicei. Noi credem că frumusețea este caracteristica unui lucru; nu, frumusețea este prezența însăși a acelui lucru, este lucrul însuși.

„— Pentru ce-ți pierzi nădejdea? îl întrebam eu.

— Ah, astăzi mai ales, este absurd... Acum pricep că ceia ce n'au putut să facă oamenii din alte timpuri, dotați cu altă energie, având alte atingeri simple cu viața, nu o va putea face nici unul din noi, cari suntem așa de săraci în spon-tanietăți momentane, în curățenia senzațiilor. Și eu, mai puțin ca ori care altul. Viața sălbatecă pe care am dus-o până acum, nu mi-a folosit decât să mă facă să văd prea târziu realitatea și prin urmare să-mi arate deodată și mai infricosețoare, **realitatea noastră.**

„Într-o zi, vorbind de acelaș lucru, l'am în-

trebat: „Așadar tu crezi că nimeni nu va fi în stare...?”

— Nu știu, dar eu cred, ca să ajungem la ceva bun, la ceva original, la ceva real, ar trebui ca lumea asta, să se dărâme, ca să începem dela început.

„Preocupat de aceleasi idei, Nicola Fiorilli era tot gânditor, nu mai vorbea, nu mai lucra; ieșea rar din atelier. Singur și tăcut vedea cum crește boala sa, vedea cum se mărește viziunea chinuitoare și cum el nu poate să o concretizeze așa cum ar fi dorit.

„Ieri, desperat, la culme, s'a sinucis, nelăsând decât câteva cartoane, câteva schițe și o mamă nenorocită.

„Nicola Fiorilli nu a făcut nimic de seamă; era poate un suflet bolnav. Însă eu pot spune că prin moartea lui a dispărut sufletul unui mare artist.

„P. S.”

Cetind aceste rânduri din ziar, mi-am adus aminte de Pasquale și de Nicola: Nicola care iubea câmpia pentru că era frumoasă, și nu vrea să se ducă la școală. Bietul Nicola!

Din italienește I. T. Allan.

Rétay și Benedek

Întreprindere industrială de artă bisericăscă, sculptare de amvone, și altare și statui, — aurre și decorație de biserică.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház)

În atelierul nostru se execută: altare amvone presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesari la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

turilor firești, ce le are fiecare popor, la limba și legea sa”.

Italia și reformele ce se pregătesc în România. Ziarul „Tribuna” din Roma publică un articol despre reformele politice și sociale pe cari partidul liberal din România voiește să le aducă la îndeplinire în actuala legislație. „Tribuna” scrie între altele că aceste reforme democratice se potrivesc întru totul cu orânduiele publice și economice italiene, și adaugă că *această prefacere a vieții publice în România, va contribui și mai mult la o apropiere între România și Italia.*

Ar fi de dorit, scrie ziarul italian, ca ori cât de mulți Români din clasa mijlocie să vie în Italia spre a se adăpa aci dela izvorul curat al latinității, însușindu-și cultura noastră și ritmul vieții noastre moderne, ce din cauza înrudirii noastre apropiate se potrivește atât de bine cu spiritul neamului românesc.

Liga Culturală secția Roman pentru frații din Austro-Ungaria. Ni se scrie din Roman: *Liga culturală secția Roman a ținut Duminică o întrunire de protestare contra politicii dușmanoase dusă în Austro-Ungaria în contra vieții naționale a fraților noștri din Transilvania și Bucovina. Întrunirea a avut loc la orele 4 după amiazi în aula gimnaziului Roman-Vodă, în fața unui public numeros. Au luat cuvântul mai mulți oratori, membri ai Ligei Culturale din localitate și un delegat al comitetului central din București.*

Toți oratorii au combătut politica de desnaționalizare ce se urmează în Bucovina și Transilvania, față de Români de acolo.

Adunarea fundației Gojdu. Cetim în „Pesti Hirlep”:

„Mitropolitul Mețianu împreună cu episcopul Pap al Aradului și Miron Cristea episcopul Caransebeșului au sosit în Budapesta la adunarea generală de primăvară a fundației Gojdu. Mitropolitul, după cum suntem informați, îi va face o vizită contelui Tisza, ca să-i mulțumească pentru că a trecut în buget urcarea ajutorului de stat pe seama preoților români; deoarece în bugetul de acum sunt luați aproximativ 1500 preoți români, cari nu au calificația cerută de lege.

Dr. Ioan Mihu, membru în administrația fundației și conducător al Românilor moderați, a înștiințat direcțiunea că se retrage din funcțiunea sa. În locul actualului secretar al fundației, Ghendă Bogoevici, bănuie că e filomaghiar, va fi numit Octavian Goga.”

Dăm știrea ziarului budapestan cu observația că nu corespunde adevărului întru toate.

Impresia declarațiilor contelui Tisza în cercurile austriace. Ni se scrie din Viena: Cea mai interesantă fază a discuției chestiei românești pentru noi cei din Austria de sigur e ședința de Vineri, din 20 Martie. Discursul deputatului român **Dr. Alexandru Vaida**, ținut la un nivel înalt și de o putere convingătoare, a deschis ochii multor austrieci cari bucuroși își dau aiere de bărbați politici, dar chestia românească o priveau și o cunoșteau numai prin prisma maghiară. Din discursul dlui Dr. Al. Vaida s’au putut convinge acești austrieci că Valahii, pe cari îi priveau până acum peste umere, totuși sunt un popor mai civilizată.

De cea mai mare importanță pentru Germanii din Austria e vorbirea deputatului sas **Kopony**, care și-a ridicat cuvântul pentru Șvabii din Bănat și Bacica, și răspunsul primului ministru la acest discurs. Conte Tisza, prin răspunsul ce l-a dat deputatului Kopony a confirmat că el „apostolul păcii” are un punct de vedere, care e egal cu ignorarea celor mai primitive drepturi ale ori cărui popor, cu ignorarea dreptului de solidaritate în privința națională. Primul ministru ungar a declarat de periculos și neadmisibil ca Sașii din Ardeal să se solidarizeze cu protestele și plângerile Germanilor din ținuturile sudice și sudestice ale Ungariei im-

potriiva tendințelor de maghiarizare, ca nu cumva să apuce putere tendințe naționale în întreaga populațiunea germană din Ungaria. Dovedește acest răspuns al primului ministru foarte lămurit că Germanii din Ungaria sunt tot așa împiedecați în activitatea lor națională și amenințați chiar în existența lor ca naționalitate, în cel mai nemilos chip de tendințele de hegemonie a Maghiarilor, cari își au această situație a lor.

Răspunsul contelui Tisza a fost însă o lecție binevenită și pentru acei austrieci, cari visau de o înfrățire austriacă-maghiară.

Cea mai mare parte a ziarelor din Austria au publicat intenționat numai ciuntit răspunsul contelui Tisza la discursul deputatului Kopony. Declarația contelui Tisza, că aplicarea principiului care-l numesc Germanii din Austria „garanție națională comună” și la care ei țin foarte mult, e un lucru foarte periculos și pentru Germanii din Ungaria nu se poate admite, a provocat în toate cercurile nemțești resentimentul cel mai mare.

Contele Tisza despre afirmarea economică și culturală a Slovacilor. Nu de mult societatea FMKE printr’o adresă îi atrăgea atenția guvernului asupra mișcării Slovacilor, cari tind să se grupeze în societăți economice și culturale naționale, influențați de „agitația” panslavistă. Societatea FMKE solicita guvernul ca să ia măsurile cerute pentru împiedecarea acestor grupări antimaghiare”. Primul ministru luând cunoștință de adresa societății, îi răspunde printre altele:

— Guvernul e convins că numai prin crearea de școli comerciale, economice, industriale etc., dându-li-se Slovacilor posibilitatea afirmării economice și culturale, vor înceta agitațiile naționaliste atâta de mișcarea panslavistă. Pentru realizarea acestui scop se vor lua toate măsurile.

Vom vedea!

Legăturile austro-române.

„Le Temps” din 22 Martie publică următoarea scrisoare dela corespondentul său din Viena, d. **Marcel Dunan**:

Legăturile dintre Austro-Ungaria și România, cari sunt una din problemele de căpetenie ale politicii externe a monarhiei dualiste, au luat o formă din ce în ce mai încordată (tendue) pe care zadarnic caută s’o tăgăduiască cercurile conducătoare vieneze; gravitatea lor preocupă de aproape (vivement) guvernul de aici. Silințele contelui Czernin, trimis ca ministru al Austro-Ungariei la București tocmai pentru a încerca o *impăcare* între cele două state odinioară așa de strâns legate au rămas zădarnice în întâiul rând din cauza neputinței guvernului unguresc de a se înțelege cu supușii săi Români din Transilvania asupra garanțiilor pe cari ei le cer. Cercurile austriace fac bucuroși imputări Ungurilor pentru intransigența celor cu „statul unitar”. (Dar ce e în Bucovina uită, de sigur. — N. Tr.) E un joc ușor și de prisos, căci partizanii maghiarizării nu se vor lăsa, ori cari ar fi relațiunile probabile ale acestei politici interne asupra situației externe a monarhiei.

Se comentează mult aici un eveniment foarte caracteristic care s’a petrecut la București. Teatrul Național a primit și a reprezentat o dramă a scriitorului naționalist român din Ardeal, d. O. Goga, ale cărui versuri închină suferințelor politice și sociale ale țaranilor din țara sa îl arată ca un poet de mare talent. Această dramă, „Domnul Notar” e o dare pe față a vieții zilnice a unui sat românesc din Ungaria și a regimului de apăsare ungurească care trăiește acolo. Suntem în ajunul alegerii unui deputat pentru parlamentul ungar. Văleamu, notarul satului, un Român renegat a primit, ca toți colegii lui din celelalte sate ale comitatului, poruncă dela guvern ca să susțină pe candidatul oficial împotriva candidatului partidului național. El încearcă să-și câștige sprijinul socrului său, Borza, țăran bogat și cu trecere multă, pe a cărui față a luat-o în căsătorie din interes; dar acesta îi strigă în față indignarea Românilor credincioși amintiriilor naționale față de renegarea funcționarului maghiarizat. Sosește ziua alegerii. Mulțimea mani-

festează înaintea casei notarului care chiamă jandarmii. Pornesc împușcături și perdeaua cade asupra unui câmp de luptă acoperit de morți și răniți... Văleanu a fost prins cu o femeie desfrânată. Bătrânul, socrul lui, la care soția notarului fugise, vine să-i ceară banii dați ca zestre, dar el răspunde cu cinism că i-a cheltuit. Și acum bătrânul îl amenință cu pedeapsa cerească, acesta bicuiește icoana. Revoltat de nelegiuirea lui, Borza îl sugrumă. Mulțimea infuriată de măcel, năvălește în casă. E răsunată.

Manifestațiile cu care această piesă cu scenele ei de violent realism a fost salutăată la București și chiar numai faptul că a fost reprezentată la Teatrul Național, *sunt un semn foarte grav care arată desfacerea României de Austro-Ungaria.* Pe de altă parte, acest tablou al moravurilor electorale din Ardeal a fost o adevărată revelație pentru Români din regat și în felul acesta a contribuit să dea o întindere nouă chestiunii Românilor din Ungaria.

Un banchet de mai bine de 300 de tacâmuri — deputați, scriitori, profesori, cetățeni din toate clasele și chiar militari — s’a dat la București în cinstea poetului ardelean, D. Diamandi, deputat, președintele Societății scriitorilor români și frate al ministrului României la Petersburg, a ținut o cuvântare ce merită atenție din mai mult decât un singur punct de vedere: „Puțină vreme după ce România și-a spus așa de energie cuvântul cu prilejul mobilizării de acum câteva luni, Ardealul ne-a trimis să ne vorbească în numele lui pe cel mai de seamă dintre reprezentanții săi. Te felicit, scumpe Goga, pentru marele dtale talent. Dar mai e ceva în afară de talent în opera pe care ai creat-o: prin ea a vorbit un popor întreg și chiar instinctul neamului nostru, Sărbătorindu-te, nu sărbătorim scriitorul, ci pe cel ce arată vremurile nouă, pe cel ce ne-a spus gândul și dorul tainic al tuturor”.

Iar poetul, adânc mișcat, a răspuns: „Văd că azi deasupra noastră plutește un duh puternic care ne-a adunat aici. Întâmplarea mi-a dat norocul să pot prinde și înfățișa ceva din el. Acest spirit, dlor, e conștiința națională. Azi mai mult ca ori când simțim nevoia unei apropieri. Simțim că trăim o clipă mare în istoria neamului nostru. Literatura, care totdeauna și pretutindeni a fost în serviciul ideii naționale, nu putea rămâne la o parte de această mișcare. Suntem un popor ce luptă, avem nevoie de o literatură luptătoare. În Ardeal, unde lupta pentru păstrarea naționalității noastre a luat o înfățișare așa de aprinsă, e firesc ca un scriitor să fie și luptător. Scrierea mea vă aduce plângerea unui popor care suferă. Măști răsplătit în inima românismului și, ceea ce e și mai mult, m’ăți înțeles. Ați îmbrățișat cu căldură această înfățișare a sufletului nostru de dincolo de Carpați. Ați dovedit că neamul românesc nu e decât un singur trup și că unitatea sufletului nostru nu e o vorbă, ci un fapt”.

Aceste două cuvântări publicate de ziarele românești au făcut o impresie foarte vie aici.

Presă opoziționistă comentează aceste incidente foarte caracteristice pentru dispoziția dela București, apropiindu-le de călătoria, cu scopuri de înrudire prin căsătoria prințului Carol, a prințului moștenitor la Sf. Petersburg, precum și de primirea deosebit de călduroasă făcută de miniștrii români conferențiarilor francezi ce veneau să strângă legăturile de iubire tradițională între cele două națiuni latine.

Presă oficioasă, dimpotrivă, cu grijă nu aduce la cunoștința cetitorilor săi tot ce ar putea vădi un spirit nou în România și ar lăsa să se vadă urmările primejdioase ale politicii austro-ungare din vremea din urmă.

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întreagă.

venit cu totul vehemente, la formarea cabinetului Doumergue. Eu eram împrejmuită de-o atmosferă dușmănoasă dacă de pildă intram în v'nt salon.”

Campania ziarului „Figaro”.

Atacurile lui „Figaro” au devenit din ce în ce mai inezorabile. Calmette îl ataca pe soțul meu cu vehemență plină de răutate. Mai întâi susținea că soțul meu ar fi făcut gheșefturi cu diferite institute financiare. Când aceasta calomnie a fost spulberată, Calmette neavând încotro a recurs la o scrisoare privată. În acest timp în fiecare seară îmi aflam soțul agitat și îngrijorat. Inzadar am voit să-l înseninez. El căuta un mijloc să-și reducă la tăcere conțrularul.

În 13 Martie „Le Figaro” a publicat în rezumat o scrisoare cu iscălitura „Io”. Din acel moment n'am mai fost aceea, care încercam să-mi liniștesc soțul, ci el căuta să mă liniștească pe mine. Trăiam în continue temeri. Numai o anumită persoană a putut să dea ziarului scrisoarea asta. Persoana cea însă are încă două scrisori intime în mână, pe cari mi le-a trimis soțul meu înainte de căsătorie și eu mă temeam de pe o zi pe alta de publicarea lor. Aceste scrisori conțin lucruri absolut discrete, a căror descoperire nu puteam cu nici un preț să sufer.

Ultimele fasiuni.

Judecătorul de instrucție Boucard i-a luat a-seară dnei Caillaux un nou interogator lung, asupra modului cum l'a împușcat pe Calmette.

— Când am intrat în biroul lui Calmette — a spus arestanta — era semiintunecat. M'am cutremurat la gândul, că stau în fața dușmanului de moarte al soțului meu, care mi-a procurat atâtea suferințe amare. Calmette m'a salutat „Bon jour, madame!” și eu i-am răspuns:

— Bon jour, monsieur! De sigur știți pentru ce am venit?

— Nici vorbă — a răspuns el — nici prin minte nu-mi trece. Poftim ocupați loc.

În momentul acesta foarte enervată cum eram, mi-am scos browningul și am început să trag repede fără să țintesc. Calmette s'a aplecat ca și când ar fi voit să se ascundă sub birou, apoi a căzut pe un fotoliu.

După interogator dna Caillaux s'a lăsat înfrântă pe un scaun. Mai multe persoane din societatea înaltă a Parisului s'au anunțat ca martori; printre aceștia e și scriitorul Bergson, care era la Calmette și plecase cu câteva minute înaintea atentatului.

Telegrame primite noaptea.

Meetingul „Ligei Culturale”.

București, 25 Martie. — Ziarele publică manifestul Ligei Culturale, pentru meetingul ce se va ține aici în 29 c. Se va vorbi despre:

- 1. Viitorul culturii române în Ungaria.
- 2. Situațiunea actuală a Românilor din Ungaria creată în urma tratativilor.

În toată țara se manifestă interes viu pentru acest meeting.

Întâlnirea regelui Italiei cu împăratul Germaniei.

Veneția, 25 Martie. — Astăzi dimineața regele Victor Emanuel a sosit aici însoțit de ministrul de San Giuliano. Întâlnirea cu împăratul Wilhelm a avut loc pe bordul yachtului Hohenzollern; împăratul a întors vizita în palatul regal, unde s'a dat un prânz în onoarea lui. Seara s'a dat pe yachtul Hohenzollern un banchet, la care afară de cei doi domnitori au luat parte toți dignitarii din Veneția. Noaptea regele Victor Emanuel a plecat spre Roma; împăratul Wilhelm pleacă mâine spre Korfu.

Accident aviatic.

Veneția, 25 Martie. — Locotenentii Miraglia și Brescia au căzut cu aeroplanul lângă insula Muromo. Ambii au fost grav răniți.

Moartea poetului Mistral.

Paris, 25 Martie. — Poetul provansal Mistral a murit.

Demonstrații împotriva guvernului francez

Paris, 25 Martie. — Astăzi s'au făcut demonstrații mari împotriva guvernului. Au fost și ciocniri sângeroase cu poliția.

Ciocniri sângeroase în Belfast.

Londra, 25 Martie. — În Belfast au fost ciocniri sângeroase între unioniști și naționaliști. Poliția e neputincioasă față de numărul mare al răsculaților.

Dueluri.

Budapesta, 25 Martie. — Între ziaristii Márkus și Szávai a avut loc un duel cu săbii în condițiuni grave. Szávai s'a ales rănit grav; adversarii nu s'au împăcat.

Tot astăzi după amiazi au mai duelat doi artiști dela teatrul național, dintre cari unul Gózon s'a ales cu mai multe tăieturi.

Crima unui nebun.

Nizza, 25 Martie. — O calfă de frizer nebunind subit a atacat pe stradă cu briciul mai mulți trecători răniindu-i grav. Cu mare greutate poliția a reușit să-l desarmeze, internându-l într'un spital de alienați.

Arestarea spionului rus din Ardeal.

Dej, 25 Martie. — După cercetări minuțioase jandarmii au reușit să prindă în hotarul Borgo-Bistriței pe spionul rus, care a fost predat imediat autorităților militare. S'a constatat că e un maior din armata rusească; asupra lui s'au găsit numeroase hărți topografice și însemnări despre garnizoana din Bistrița.

INFORMAȚIUNI

Cronică din Paris.

— La Grande Palais. — O viziune. —

— 24 Martie.

Însoțisem pe un pictor din prietenii mei la Grand Palais, unde-și ducea pânzele menite să figureze la apropiata expozițiune. În fața peristilului zeci de automobile, trăsuri și cărucioare pline cu tablouri. În sala cea mare a palatului, o activitate de stup. Sute de opere picturale și sculpturale așteptau, îngrămădite de-a lungul pereților, să fie cercetate de juriu. Unele frumoase, altele mediocre. Și privind în jurul meu în vasta încăpere, unde vocile omeniești se înălțau spre tavanul de sticlă ca un bâzâit de muște, m'am gândit la numeroșii artiști veniți din toate părțile lumii în speranța ca talentul lor să fie consacrat de Paris.

Și mi-am mai zis că, ori de câte ori clădesc vre-o instituție nouă de artă sau de știință, parizienii nu au în vedere numai pe artiștii și pe savanții francezi, ci pe aceia ai întregii lumi. În acest focar de cultură elementele sunt necesar cosmopolite. Aici se întâlnesc toate mentalitățile, viziunile și caracterele omeniei. Din ciocnirea aceasta de note contradictorii, unele prea stridente, altele prea potolite, parizianul are puțința să aleagă elementele interesante cu cari își îmbogățește sufletul și mintea. Poate că de aceea trece drept poporul cel mai spiritual de pe pământ. Poate că din această pricină inteligența lui este așa de lucidă, măsurată și precisă. Poate că farmecul special care se degajează din literatura și din arta franceză nu are altă cauză. Într'insele se contopesc, afară de caracterul național, și nuanțele întregii omeniri.

În pictură mai ales am văzut acest lucru. Prin fața mea defilau sute de pânze de facturi deosebite. Am recunoscut violența de culori slavă, desenul delicat al Englezilor, forma laborioasă și greoaie a Nemților, exotismul japonez. Multe din tablouri înfățișau scene pariziene. În nici unul însă cerul orașului nostru nu era la fel. Un ochiu exerciat putea distinge numai decât tablourile de acest fel iscălite de nume nefranceze. Fiecare artist străin purtând în sufletul și în ochii lui viziunea pământului și cerului său natal, amestecă fără de voie reflexele lui în aspectul solului pe care-l reprezintă. Și lucrul acesta dă naștere de multe ori la combinații pline de farmec și de interes.

Lăsați-mă să vă povestesc acum o viziune pe care am avut-o ieșind din Grand Palais. În momentul când scoboram treptele frumosului edificiu, doi bicicliști, un bărbat și o femeie se opreau în fața lui. El purta părul mare și în mână ducea un tablou; soția lui, căci se vedea că-i era soție, purta rama. Erau rău îmbrăcați, cu privirea obosită, plini de sudoare și de praf. Veneau probabil de departe, din vre-una din împrejurările Parisului unde locuiau, atrași de ieftinătatea traiului din aceste localități. Era cea din urmă zi de admitere și au voit să sosească la timp spre a-și prezenta opera. Un biet menaj de artiști săraci și tineri. Urcând treptele, găfăiau de osteneală și de zor, dar în ochi le luca o rază de mulțumire și în jurul buzelor le juca un zîmbet. În hala cea mare, tânărul ajutat de soția sa au procedat la punerea ramei. Cu un ciocan ce-l scosese din buzunarul pardesiului, pictorul bătea cuiele. Loviturile se repetau surd, sub bolta înaltă. Lucrul dură câteva minute; apoi, auzii un răs tână și mulțumit. Atunci abia, artistul și devotata lui tovarășe se gândiră să-și șteargă sudoarea de pe față. Disparură din ochii mei urcând, cu tabloul în mână, scara de piatră care ducea către sala unde se primeau operele spre examinare. Și desigur că niciodată nu-i voi mai revedea.

Tânărul acela cu plete mari, sărac și prăfuit, avea el talent sau nu? Va ajunge el vre-odată bogat și glorioș după cum speră, ori existența lui va fi un șir de deziluzii, de lupte crude și de mizerii? Cine poate ști! Niciodată însă nu-mi va pieri din memorie aspectul celor doi bicicliști, a bărbatului și femeii, descălcând oboșiți și asudați pe de mașina lor de oțel, siluete mărunte pe trotuar, în fața imensului edificiu, sub cerul vast și cenușiu al Parisului. — C. R. C.

Arad, 25 Martie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: schimbarea temperaturii, în unele locuri ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moale.

Temperatura la amiazi a fost: 11.4 C.

Conferențele dela Oradea-mare. Publicasem la timpul său știrea, că secția din Oradea-mare a sociologilor maghiari în zilele de 28 și 29 Martie nou a. c. va aranja în acel oraș o serie de conferențe pentru discutarea chestiei de naționalitate în Ungaria. Asociațiunea sociologică a invitat și pe d. V. Goldiș să ia parte la acestea discuțiuni. D. V. Goldiș a răspuns însă, că tocmai în zilele de 28 și 29 Martie n. va trebui să ia parte la ședințele comitetului societății pentru teatru național român, cari vor avea loc în acelea zile la Brașov. În urmarea acestui răspuns a directorului nostru conferințele din chestiune au fost amânate pe zilele de 4 și 5 Aprilie nou, ca să poată lua parte la ele și d. V. Goldiș. Mai mulți cetitori ne întreabă, dacă la conferențele din chestiune ar putea să fie de față și dânsii? Răspundem, că conferențele vor fi publice și intrarea la ele este liberă. Informațiuni mai amănunțite dă oricui d. Dr. Aurel Lazar, avocat în Oradea-mare.

Un profesor ars de viu. — Tragedia din Veneția.

S'a întâmplat la Neapol una din acele tragedii înfricoșătoare, care îngrozește pe ori și cine: profesorul Giuseppe Merccalli, dela universitatea din Neapol și director al Observatorului vezuvian, a ars de viu în locuința sa.

Iată cum autoritățile au reconstituit feroasa scenă, a doua zi după întâmplarea ei:

Profesorul Giuseppe Merccalli, lucra în biroul său, ca de regulă. O lampă cu petrol, fără picior (profesorul era om foarte simplu și sărac) fusese pusă, ca întotdeauna, pe birou, de-asupra unei cutii goale, ca să lumineze mai bine. Printr'o imprudență sau printr'o mișcare greșită a profesorului, lampa s'a răsturnat și hainele de pe dânsul s'au aprins. În modestul său apartament, Giuseppe Merccalli locuia singur, fiind preot, și singura persoană care îl prepara mâncarea și camerele, era o bătrână servitoare, care venea dimineața, iar după amiazi pleca, astfel că profesorul era tot singur.

Copleșit de flacări, profesorul, păstrându-și încă sângele rece, a dat fuga în camera de culcare, cu gând să ia vre-o plapomă cu care să se înfășoare ca să înăbușe flăcările; dar puterile l'au părăsit, și nenorocitul a căzut prada flăcărilor lângă pat, căruia i s'a comunicat focul, și a murit în cele mai groaznice torturi.

A doua zi, l'au găsit carbonizat, patul ars, biroul ars, iar casa toată plină de fum și de un miros greu, așa că pompierii veniți la chemarea autorităților, au trebuit să aștepte câțva, înainte de a putea să intre.

Italianii și Slavii de sud.

(Dela corespondentul nostru special.)

Abbazia, Martie 1914.

Acela, care a urmărit cu atențiune evenimentele ce s'au petrecut în lunile din urmă în ținuturile litoralului dalmatin și austriac, și a avut prilejul să audă și părerile bărbaților politici italieni a putut constata, faptul trist, că lupta între Slavii de sud și Italiani devine din zi în zi tot mai inversunată. Încă în cursul războiului balcanic — mai cu seamă sub influența victoriilor sârbo-muntenegrene — simțământul național la Sloveni și Croați, îndeosebi la elementele mai tinere, a fost întărit și încă pe atunci cercurile italiene își exprimau temerea că divergențele dintre Italiani și Slavii de sud, amenință să ia proporții mai mari chiar și decât chestiunile polono-ruteană și ceho-germană.

În timpul din urmă luptele dintre aceste două națiuni în adunări și în presă, au degenerat în inzulte și bătăi. Așa stau lucrurile mai cu seamă în Triest și Fiume, unde inversunarea între Italiani și Croați și-a ajuns culmea, astfel că stările inspiră îngrijorări serioase pentru viitor, dacă elementelor mai moderate nu le va succede să-i calmeze pe șovinisti, iar puterea de stat nu-și va impune serios de datorie împăcarea și aplanarea divergențelor italiene-sudslave.

Dieta provincială a Istriei, a fost din cauza incapacității de muncă deja de mult disolvată. Noul alegeri vor avea loc în Iunie. E mare însă temerea că nici noua dietă nu își va putea împlini chemarea și astfel foarte probabil că în curând va fi numit un comisar imperial pentru această provincie.

Stările sunt îngrijorătoare mai cu seamă în Triest, unde bătăile între studenții italieni și slavii sunt zilnice. Italianii aranjează mereu meetinguri, în cari cer universitate italiană, iar Slavii la rândul lor protestează împotriva pretențiilor naționale ale Italianilor. Demonstrațiile aproape zilnice pro și contra universității italiene se termină cu bătăi, răniri grave și arestări numeroase.

Studentimea italiană — și studenții italieni dela toate universitățile dovedesc o solidaritate de admirat — nu mai e mulțămăită cu politica moderată a deputaților italieni din camera austriacă și amenință să înceapă inșiși o acțiune foarte întinsă pentru ca să constrângă guvernul austriac la împlinirea dorințelor naționale. Studenții italieni au și început deja propaganda în poporațiunea italiană, ca deputații italieni la redeschiderea camerei austriace — dacă nu se va înființa cumva până atunci universitatea italiană cu ajutorul paragrafului 14 — să înceapă obstrucția.

Perspectivile pentru o activitate a camerei austriace între astfel de împrejurări numai bune nu pot fi. Căci și dacă pericolul obstrucției Italianilor se va înlătura prin înființarea universității italiene, toate partidele slavilor de sud, fără nici o deosebire amenință pentru acest caz, sprijiniți de mai mulți deputați cehi a face iluzorică orice activitate parlamentară, începând obstrucția cea mai vehementă.

Un bărbat din tabăra Slavilor a declarat în fața corespondentului d-voastră: „Deputații slavilor de sud nu sunt contra înființării unei universități italiene, bine înțeles, că aceasta se va ridica într'un oraș curat italian, cum e de pildă Trientul sau Roveredo. Nu vom suferi însă nici când ca să se clădească o universitate italiană în Triest unde locuiesc 70.000 de Sloveni și unde ou toate acestea orașul nu susține nici baremi o școală populară slovenă pe cheltuielile lui”.

Un alt deputat sloven, dintre cei mai moderați a declarat asemenea următoarele:

„Dacă Italianii doresc cu orice preț să aibă o academie în Triest, atunci vor trebui să se întrepună energie și pentru împlinirea dorințelor noastre. Adică: 1. Înființarea unei universități sloveno-italiene în Triest. 2. Toate școlile populare și medii necesare Slovenilor să fie ridicate pe cheltuielile statului. 3. Iar până când se va înființa aceasta să se recunoască reciprocitatea universității din Zagreb la universitățile din Austria”.

Aducând corespondentul d-voastră aceste declarații la cunoștința unui fruntaș al Italianilor, acesta mi-a răspuns: „Nici când”!

„Elementele mai tinere, slovene și croate” — a continuat fruntașul italian — „dar a fi stăpânite de o grandomanie, care trece deja în nebunie. Ei nu se mai mulțămesc cu o egală îndreptățire națională ci ei reclamă Triestul, precum întreagă Istria, Dalmația, Croația, Slavonia și Fiume pentru... viitoarea *Mare Sârbie!* Aproape în fiecare Duminică sunt provocați Italianii, prin faptul că Slovenii aranjează în localitatea Opicina, de lângă Triest festivități naționale cu tricolorul rusesc. În Fiume numai în zilele trecute — deși întvederea ministrului italian San Giuliano cu contele Berchtold în Abbazia e iminentă — au avut loc demonstrații din partea Slavilor împotriva regatului italian și se cerea împreunarea orașului Fiume cu Croația. Dar chiar și cele mai moderate elemente ale Slovenilor doresc Italianilor în Triest și Fiume o soarte ca acelor din Dalmația. Scandalurile inscenate în Triest din partea Slavilor au de scop împiedecarea înființării unei universități italiene în Triest, ca acest oraș să devină mai târziu capitala viitorului stat trialist”.

Declarațiile aceste ale bărbaților slavi și italieni caracterizează deplin dispozițiile din ambele tabere. E fapt că elementul slav de Sud în timpul din urmă a luat o atitudine de tot ofensivă față de Italiani. În vreme ce în Triest însă, cu toate greseliile făcute de guvernorul, prinț Hohenlohe, lupta între Italiani și Slavii de sud e mai calmată, în Fiume această luptă ia din zi în zi proporții tot mai mari, fără ca guvernământii din Ungaria să vadă pericolul de care e amenințată în existența ei nu numai Ungaria, ci chiar monarhia.

Meetingul ce a avut loc nu de mult în Sussak lângă Fiume, în care s'a primit după cum se știe rezoluția revoluționară propusă de Supmo privitor la chestia exproprierii litoralului maritim croat din partea guvernului ungar, și care meeting s'a terminat cu mari excese e prevestitorul unui nou conflict grav între Croația și Ungaria, când se va ridica la suprafață din nou întreagă chestiunea sudslavă cu toate consecințele ei. Slavii de Sud considerau deja și Fiume ca și orașul Triest, de un teritor slav. Italianii de altă parte declară că nu vor lăsa cu nici un preț să li se răpească autonomia lor națională, în Fiume tot așa ca și în Triest, vină acest atac din partea Slavilor sau a Maghiarilor.

Ori din care punct de vedere vor fi privite stările aci zugrăvite, atât guvernului austriac, cât și celui ungar i se impune de urgență datoria să împace popoarele monarhiei rezolvind chestiunile de naționalitate în chip mulțămitor, până când încă mai există o posibilitate și nu e prea târziu.

Cronica externă.

Revoluția din Ulster. Atitudinea renitentă a ofițerimei engleze a adus guvernul Asquith într'o situație foarte critică. Ziarele din Londra atacă foarte vehement guvernul pentru atitudinea ce a luat-o față cu Ulsterienii. În general se crede că guvernul Asquith a suferit o gravă înfrângere față cu renitența ofițerimei. Ziarul „Morning Post” dă o icoană clară a slăbiciunii guvernului față cu ofițerimea. Comandantul trupelor din Irlanda a adus Vineri, în săptămâna trecută la cunoștința ofițerilor de sub comanda lui, că datoria lor va fi să suprimă o eventuală revoluție în Ulster. Generalul Gough a declarat atunci imediat că va dimisiona, și tot așa vor face și ofițerii lui, dacă va fi conștrâns să meargă împotriva ulsterienilor. Ministrul de război Schelley încunostiințat despre aceasta renitentă a ofițerimei l'a chemat pe generalul Gough la sine și a încercat să-l înduplece, să renunțe la intențiunea sa. Generalul Gough a rămas statornic însă și a declarat că nici pentru menținerea ordinii în Ulster nu se angajează. Ministrul Shelley a cedat în sfârșit căci la 75% din ofițerime își ceruse dimisia și generalul Gough s'a reîntors la postul său.

Cedarea aceasta l'a costat însă pe ministrul Shelley portofoliul și în ședința de azi a ca-

merii engleze — după cum se anunță — el și-a anunțat dimisia. Shelley a fost dealtcum cel mai expus membru din cabinet în chestia Ulsterului.

Eșecul politicii de colonizare în Prusia. O foarte interesantă discuție a avut loc ieri în camera prusiacă. La ordinea zilei era bugetul privitor la colonizări. Partidele germane conservative foarte natural au luat o atitudine pentru continuarea politicii de colonizare, care ar fi favorabilă după părerea lor și pentru Poloni și ar duce în sfârșit și la germanizarea ținuturilor respective. Mai mulți oratori au dovedit însă cu argumente pozitive nesuccesul politicii de colonizare. Astfel Stupp (centru) a criticat foarte aspru activitatea comisiei de colonizare, și a constatat că 99,000 hectare de pământ au trecut dela Germani în mâinile Polonilor, iar în orașe poporațiunea polonă se întărește din zi în zi tot mai mult. Milioane peste milioane a cheltuit statul prusian pentru politica de colonizare fără să se poată ajunge la cel mai mic rezultat.

Ministrul de agricultură Schorlemer a încercat să dovedească că politica de colonizare nu e îndreptată împotriva Polonilor, ci ar servi numai în apărarea Germanilor. Ministrul a declarat că nu va renunța la politica de colonizări până ce nu se va atinge scopul.

Deputatul polon *Tramczinski* declară că nici un stat nu poate fi atât de puternic, ca să poată duce o luptă împotriva unei părți a cetățenilor, cari au unica vină, că există și ei.

Deputatul social-democrat *Braun* declară că ministrul de agricultură se face numai ridicol, când trebuie să se apere împotriva celor 3 și jumătate milioane Poloni, și aceștia ar putea fi un pericol pentru Prusia Mare.

Budgetul de colonizare foarte natural a fost primit de majoritatea camerei.

Fapta d-nei Caillaux.

Fasiunea.

Unul dintre cele mai elegante locuri de întâlnire pentru Five o' clock tea, e acum închisoarea „Saint-Lazare”, scrie ironic un ziar parizian, făcând aluzie la faptul că dna Caillaux a primit permisiunea dela direcția închisorii, să-și primească după bunul plac prietenele în celula sa. Între vizitatoarele dnei Caillaux din zilele ultime se numără și princesa de Monaco, care chiar în ziua după comiterea atentatului i-a trimis grațioasei criminale un superb buchet de flori. Pentru a-și trece timpul dna Caillaux cetește foarte mult, în special romane. În 22 c. către orele 2 p. m. dna Caillaux a fost condusă în cabinetul judeului de instrucție. În acest moment ea nu s'a mai putut stăpâni și o podidă lacrimile. Judele i-a lăsat timpul necesar să se liniștească și a rugat-o apoi să facă o fașiune lămurită.

„O căsătorie din dragoste”.

„Eu sunt de 36 ani” — începe dna Caillaux: M'am căsătorit în 1894 cu Leo Claretie și am avut din această căsătorie două fete. Una a murit curând după naștere, cealaltă trăiește și e acum de 9 ani. În 1908 am divorțat de d. Claretie. M'am căsătorit apoi în Decembrie 1911 cu d. Iosif Caillaux, care pe vremea cea era prim ministru. Această căsătorie a fost căsătorie din dragoste și a rămas și de atunci cea mai delicată. Avera noastră ne-a făcut posibilă cea mai deplină independență. Eu m'am legat de viața publică și de activitatea soțului meu și am împărțit cu el toate succesele și grijile.”

La observația judeului, dna Caillaux a timbrat de jospnice calomni toate svonorile, că viața lor familiară s'ar fi înrăutățit în ultimele luni. „Soțul meu” — a zis dna Caillaux — „mi-a împărțit și atunci ca și înainte toate planurile lui politice, și eu l'am iubit și admirat tot mai mult, pentru că am văzut că el e însuflețit numai de ambiția de a-și servi patria.”

În plâns sguđuitor a continuat dna Caillaux despre începutul atacurilor împotriva soțului ei. Prima dată a fost atacat Caillaux când cu chestia — Congo. El a fost atacat pe tema că ar fi vândut Congo-ul, Germaniei. „Atacurile au de-

Un detaliu miscător: tocmai în ziua când s'a găsit mort, era Sfântul Giuseppe, ziua lui, și bătrâna servitoare îi aducea un buchet de garoafe, când a văzut pe scară lume grămădită. A întrebat ce este. Și când a aflat de nenorocirea întâmplată, a dat un țipăt și a leșinat.

Profesorul Mercalli era un savant. Lucrările sale asupra vulcanului Vezuviu sunt cunoscute în toată lumea. Toată viața și-a petrecut-o studiind, și când nu se ducea la universitate, se ducea la observatorul vezuvian, unde vulcanul îl atrăgea. Tragic epilog al unei vieți de studii: să studiezi un vulcan în cele mai mici amănunte, și să mori ars de viu, de o mizerabilă lampă de petrol!

Universitatea din Neapol, în urma ordinului rectorului a fost închisă în semn de doliu.

Tragică ciocnire de vapoare din Veneția, de care telegraful a răspândit știrea în lumea întreagă, pasionează în mod viu toată Italia.

Vaporul scufundat, era unul din acele vapoare, cari fac curse pe canalele Venetiei, numite „vaporino” sau „tramvai”. Pentru câțiva gologani, ca ori ce tramvai, vapoarele din Veneția transportă lumea dela un punct la altul al frumoasei Veneția, și merg și până la Lido. Ele sunt întotdeauna pline de lume, de tot felul, ca în ori ce tramvai. În ziua aceea, torpilorul „56 T”, s'a ciocnit cu vaporușul, a pătruns cu botul drept în coasta lui, și l'a scufundat în câteva secunde, astfel că ori ce încercare de salvare nu s'a putut face.

Sunt peste șasezeci de morți, și multe din cadavrele pescuite nu s'au putut recunoaște.

Cauza nenorocirii se atribuie și personalului vaporului: toți se nătau la un hidroplan care sbura la o sută de metri înălțime.

Veneția este în doliu. Pe edificiile publice s'a înălțat drapelul negru, iar teatrele și spectacolele și-au suspendat reprezentațiile.

Eminescu gazetar. Poetul care a lăsat literaturii românești cele mai adânci și mai sublimе pagini de poezie, a trăit ani de-a rândul viața zbuciumată a gazetăriei; și pâinea pe care a mâncat-o Eminescu în gazetărie n'a fost totdeauna dulce. Interesante amănunte ne dă în această privință d. Alex. Vlăduță în ultimul său volum: „Dreptate”.

„Cum îl privesc cei pentru cari se luptă, — scrie nostalgic poet al „Iubirii”, vorbind despre activitatea lui Eminescu la „Timpul”, — îi este aproape indiferent.

Unii se uită la el prin sticla unui monoclu și-i întorc spatele ca unui „fichu drole” de câte ori își permite să-și ridice nasul din hârtițele lui și să se amestece în discuții privitoare la istoria neamului românesc, pe cari numai ei au dreptul s'o știe; alții, foarte puțini aceștia, îl prețuiesc ca pe un om care aduce partidului servicii ce nu se pot plăti cu bani; și doi sau trei d'abia cunosc în el pe marele cântăreț și profet al poporului nostru.”

Meseria grea de gazetar nu lăsa genialului cântăreț nici un moment de repaos. D. Vlăduță citează un dureros crâmpei dintr'o scrisoare a poetului:

— „Mă simt atât de bătrân, atât de obosit, încât de geaba pun mâna pe condei să încerc să scriu ceva. Simt că nu mai pot, mă simt că am secăt moralicește și că mi-ar trebui un timp lung, lung repaos, ca să-mi vin în fire. Și cu toate acestea ca lucrătorii cei de rând din fabrici un asemenea repaos nu-l pot avea nicăieri și la nimeni. Sunt strivit, nu mă mai regăsesc și nu mă mai recunosc... Aștept telegramele Havas ca să scriu iar, să scriu de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormânt și n'ași mai fi ajuns să trăiesc!...”

Triste pagini! Și sunt din viața celui mai mare poet al neamului nostru.

Intrățirea franco-română. Ni se comunică din București: D. Mircea R. Șirianu, directorul Biuroului român de informațiuni politice din Paris, care se află actualmente în București, a primit din partea dlui E. Denis, profesor la facultatea de litere din Paris și președintele „Ligei drepturilor popoarelor (Ligue des Droits des Peuples)” invitațiunea să țină la Sorbonna (universitatea din Paris) mai multe conferințe despre politica românească. D. Șirianu a răspuns președintelui Ligei că este dispus să țină la universitatea din Paris

două conferințe cu următoarele subiecte: „Amiciția franco-română și importanța sa europeană” și „Chestiunea Transilvaniei privită din punctul de vedere general al Latinității.”

Conferințele vor avea loc în cursul lunii Aprilie st. n. Ele au fost organizate în urma propunerii directe ce d. F. Larnaude, decanul facultății de drept din Paris, a făcut' o dlui M. R. Șirianu.

De silă bucuros. Foaia oficială în numărul său de astăzi deschide granițele Ungariei pentru ziarele române „Universul”, „Viitorul”, „Curierul serei” și „Steaua României” cărora ministrul de comerț le-a detras debitul postal. Și se zice, că ministrul o face aceasta condus de sentimentele liberale și bună prietenie ce există între România și țara noastră. Noi ne aducem prea bine aminte de o interpelație ce s'a auzit în camera română înainte cu câteva zile. Se vede că astăzi se înțelege și la Budapesta ce se spune la București. Domnii dela cârma țării noastre cred că cu atâta și-au mântuit urechile. Dar.. să facem o întrebare, de ce nu a ridicat opreliștea și pentru celelalte ziare oprite? „Neamul Românesc”, „Viața Românească” cari până acum nu ajungeau în mâinile noastre nici ca rețipăriri, vor putea să se abată pe la casele ardeleni? Numai în acest fel am putea crede în un liberalism de care ar fi condus înaltul guvern al Ungariei din zilele noastre.

Spioni ruși în Ardeal. Jandarmeria din Ilva-mare (com. Bistrița Năsăud) e pe urma alor 2 indivizi suspecti, cari au sosit în Ilva în haine țărănești, au tratat cu beatură pe țărani, la o crăsmă cerând informații despre garnizoana Bistriței, despre felul ostașilor, despre depărtarea anumitor puncte geografice etc. — Acești indivizi suspecti au fost văzuți în urmă în port schimbă, cercând să-și continue drumul spre centrul țării: observând că sunt bănuți, s'au refugiat în munți. Până acum a succes jandarmeriei să prindă călăuzul, care i-a condus și care încă e suspectat.

Un comunicat al presei oficioase din România. Ni se comunică din București: „Un ziar de dimineață a afirmat ieri că materialul românesc de căi ferate trecut în Bulgaria pe timpul mobilizării, compus din 3000 vagoane și 8 locomotive, ar fi fost confiscat de Bulgari. Știrea aceasta este neexactă. În Bulgaria au fost trecute 171 vagoane și 4 locomotive. Tot acest material a fost adus în țară, prin Serbia încă de acum vre-o patru luni. Faptul, de altfel, a fost confirmat în ședința de alaltăieri a camerei, de către d. Dr. C. Angelescu, ministrul lucrărilor publice, cu ocazia întrebării pe care a făcut' o în această privință d. deputat I. T. Ghica.”

† **Dr. Zacharie Maniu**, medic la institutul de alienați din Cernăuți, a încetat din viață după grele suferinți, căzând jertfă serviciului conștiințios, Luni în 23 l. c., în etate de 28 ani. A fost înmormântat astăzi în cimitirul central din Cernăuți.

Odihnească în pace!

Din mizeriile capitalei. La „muntele de pietate” numai în Budapesta au amanetat anul trecut 1,805,977 persoane diferite obiecte, majoritatea de argint și aur. Aproape jumătate din obiectele amanetate au fost plătite cu mai puțin de 4 cor. Cam două treimi din acestea nu se mai răscumpără.

Făcându-se Duminecă o razie în Budapesta au fost aflate 30 mii persoane fără lucru. Socoțind și membrii familiei, cam 50 mii persoane fără lucru se pot afla zilnic numai în capitală.

Bandele iar amenință în Balcani. Insărcinatul de afaceri al Serbiei dela Constantinopol a primit alaltăieri depeși urgente din partea guvernului sârbesc, în care se spunea că bande

turcești și bulgărești care se zice că ar fi în total 20,000 oameni, se pregătesc să invadeze teritoriul sârbesc și grecesc. Serbia ar fi luat măsuri militare întinse. Insărcinatul de afaceri a comunicat cuprinsul acestor depeși ambasadorilor Rusiei, Angliei și Germaniei.

Biserica ortodoxă română în Ierusalim. Înainte de aceasta cu câțiva ani, d. T. Burada făcuse un proiect pentru zidirea unei biserici ortodoxe române în Ierusalim. În vederea acestui scop se constituise și un comitet, care până acum a colectat suma de 20,000 lei, cu care s'a cumpărat în Ierusalim un loc potrivit pentru zidirea bisericii. Deci nu peste mult vom avea în aceea cetate, de care sunt legate atâtea amintiri scumpe oricărei mimi creștinești, și o biserică ortodoxă română.

Lăsământul cardinalului Rampolla. Inventariul lăsământului cardinalului Rampolla — după o știre primită din Roma — a fost deschis. În cassetă cardinalului s'au aflat 425,000 franci.

Cameristul lui Rampolla, Pepino, se află încă tot în închisoare, unde a fost poftit în ziua când a dispărut testamentul cardinalului.

X Porci foarte grași vei avea numai dacă zilnic îi nutrești cu păsă, care nu mai trebuie să-l macini la moară, deoarece fiecare econom care-și cumpără această mașină, macină când și cât vrea, ceea ce pe deoparte înseamnă că nu se amărăște păsatul, pe altă parte nu plătești vamă morarului, iar astfel mașina se plătește ea singură. Fiindcă mașina poate fi regulată poți macina cu dânsa orice calitate de păsă. În decurs de o oră se poate macina 30—40 klg. porumb. În cilindru încapă deodată 4 litri porumb. Afară de porumb se mai poate macina și orz, secară și grâu. Din nici o gospodărie să nu lipsească renumita moară de mână americană, „Texas”, de vânzare cu 25 coroane, numai la fabrica de mașini a lui KIRÁLY SÁNDOR Budapesta, VI, Felsőerdősor utca 4.

O stradă Max Nordau în Janina. Consiliul comunal al Janinei a hotărât — după cum anunță un ziar grecesc — să boteze una dintre cele mai frumoase străzi ale orașului cu numele lui Max Nordau, cunoscutul critic evreu.

X Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 filleri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimiț franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie Antaloczy „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 1415).

X Minge pentru football, ghete pentru fotbal, lopeți pentru tenis, minge și jucării, asortiment bogat și foarte ieftin la firma Hegedüs Gyula, Arad, bulev. Andrdssy nr. 16. Telefon 506. (He 1891).

X În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mitteltmann pentru stomac incetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mitteltmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u. (Mi 1621)

X Primul depozit român de plane și armoniuri, T. POPOVICI, Sibiu (Nagyszeben) strada Cîsnădiei 7, ofere onoratului public român plane, pianine și armoniuri din cele mai bune fabrici din străinate în toate execuțiile cu prețurile cele mai favorabile pe lângă împachetare (ladă) gratuită și transport franco. Plătire în rate mici. Cereți catalogul depositului.

ECONOMIA

Adunarea generală a „Albinei”.

În 20 Martie n. s'a ținut în Sibiu a XXXXI-a adunare generală ordinară a primului nostru așezământ financiar sub presiunea dlui Alexandru Lebu, asistat în calitate de referent de dl P.

Cosma și de notar de dl *Ioan Vătășan*, iar ca verificatori ai procesului verbal și scrutinători la alegeri au figurat dñii *Nicolae Ivan* și *Dum. Vulcu*. Prezenți au fost la adunarea generală 92 acționari, reprezentând 8808 acții, cu 1055 voturi.

Adunarea generală a decurs în cea mai perfectă ordine și armonie, aprobându-se bilanțul încheiat cu 31 Decembrie 1913 cu active totale de cor. 56,540.751 și la un venit brut de cor. 8,139.990, cu un beneficiu de cor. 703.627.62 și votându-se direcțiunii și comitetului de supraveghiere descărcare pentru gestiunea anului 1913.

Beneficiul net de cor. 703.627.63 s'a hotărât să se împartă, conform propunerii direcțiunii, cum urmează:

Dividendă și supradividendă	480.000.—
Tantiemă statutară, membrilor direcțiunii, comitetului de supraveghiere și funcționarilor institutului	102.925.—
Remunerăriune funcționarilor fără drept la pensii și servitorilor	6.500.—
Pentru scopuri culturale și de binefacere	35.000.—
Fondului general de rezervă	50.000.—
Fondului de pensii al funcț.	10.000.—
Fond. special de rezervă restul de	19.202.62
Primită această propunere, <i>dividenda anului 1913 s'a fixat cu 16 cor de acție, și se poate ridica imediat după adunarea generală.</i>	
Fondul general de rezervă s'a urcat la cor	1,050.000.
Fondul special de rezervă la cor	22.362.94
Fondul de pensii al funcționarilor la cor	370.658.
Suma de cor. 35.000 destinată pentru scopuri culturale și de binefacere s'a hotărât a se împartă, pe baza propunerii direcțiunii, astfel:	
Contribuire la colecta pentru zidirea seminarului arhidiecezan în strada Schewis, rata a doua din suma de cor. 50.000 împartită pe 10 ani	5.000.—
Contribuire la colecta pentru zidirea școlii comerciale din Brașov rata I din suma de cor. 20.000 împartită pe 5 ani	4.000.—
La fondul mesei studenților, întemeiată și susținută de institut	8.000.—
Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român:	
a) la fondul „Muzeului etnografic”	1.000.—
b) la fondul „G. Barițiu”	1.000.—
Reuniunii femeilor române din Sibiu pentru școlile susținute de dânsa	2.000.—
Reuniunii rom. de muzică din Sibiu	200.—
Reuniunii rom. de agricultură din Sibiu	200.—
Reuniunii pompierilor din Sibiu	100.—
Reuniunii pentru înfrumșetarea orașului Sibiu	100.—
Reuniunii igienice din Sibiu	100.—
Aceleași reuniuni pe seama dispensarului pentru tuberculoși	100.—
Gremiului comercial din Sibiu	100.—
Internatului Reuniunii femeilor române din Brașov	400.—
Asociațiunii pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români din Brașov	200.—
Reuniunii de muzică din Brașov	200.—
Reuniunii pentru înfrumșetarea orașului Brașov	100.—
La fondul studenților morboși din Brașov	200.—
La fondul studenților morboși din Blaj	200.—
La fondul studenților morboși din Brad	200.—
Tinerimii universitare din Budapesta („Petru Maior”)	200.—
Tinerimii universitare din Cluj	200.—
Internatului gr.-or. din Beiuș	200.—
Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei pentru Atelierul industriei de casă	200.—
Reuniunii femeilor române din Lugoj pentru cantină școlară	200.—
La dispoziția direcțiunii	10.600.—

Prețul marcelor de prezență pe anul 1914 s'a fixat cu cor 10.

În consiliul de administrație au fost realeși dñii *Dr. Enea Draia* și *Dr. Iancu Mețianu* și s'a ales membru nou *Dr. Vasile Bologna*.

Propunerea direcțiunii, relativă la augmentarea statutelor fondului de pensii pentru funcționarii institutului s'a hotărât a se pertracta și decide în adunarea generală viitoare. După autorizarea direcțiunii de a face eventuale modificări cerute de tribunal — adunarea generală s'a terminat și închis. („Rev. Ec.”)

Bibliografie.

A apărut:

POCĂIȚII de Dr. SEBASTIAN STANCA. E un studiu voluminos pentru combaterea sectei pocăiților. În 25 capitole tractează pe larg toate învățăturile sectei dovedindu-le întreagă rădăcina. O recomandăm în deosebi preoțimei și învățătorimeii ca o armă puternică în lupta cu sectarii. Cartea costă 4 cor. și se poate comanda dela autor (Dr. Seb. Stanca preot în Szászsebes) și dela librăriile românești.

(Sa 1936—10).

POSTA REDACTIEI.

Sașii reglementați de Tisza. Articolul nu se poate publica. Nouă totuși ne sunt mult mai simpatici deputații sași *Brandsch* și *Kopony*, decât *Mangra* ori *Siegescu*. Cei doi deputați sași merită toată lauda, că au spart ghița, sub care politicianii sași stau zguliți în serviciul tuturor guvernelor șoviniste sacrificând *adevăratele interese naționale* ale Sașilor. Noi avem nădejdea, că va sosi timpul, când Sașii vor fi și ei alături de celelalte naționalități, cari pretind în țara aceasta egala îndreptățire *națională*. D. Brandsch a făcut foarte bine, dacă a încercat să deștepte și pe Șvabii adormiți din Bănat.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Licitațiune minuendă.

Pe baza înveștiințării Ven. Consistor caransebeșan ddo 20 Aprilie 1913 Nrul 6180 B. ex. 1913, se escrie licitațiune minuendă pentru repararea, pavarea și pictarea bisericeii, apoi pentru facerea tronurilor, strănilor și a scaunelor la biserica din *Recița-română*, protopresbiteratul *Bocești-motane*.

Prețul de exelamare pentru toate lucrările este 6281 cor. 40 fil.

Lucrările de renovare, pictare și sculptare se pot da în întreprindere și separat.

Licitațiunea se va ținea în 25 Martie v. (7 Aprilie n.) 1914 în localul școlii ort. rom. din loc la 2 ore după amiază.

La licitațiune se admit numai maiestrii calificați.

Ceice dorese a lua aceste lucrări în întreprindere au să depună vadiu de 10%.

Planurile și specificațiile, precum și condițiile de licitație se pot vedea orisicând la oficiul parohial ort. rom. din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul a preferi dintre licitanți pe acela, în care are mai multă încredere, fără considerare la preț și nu acordă nimărui nici un fel de diurne, sau spese de călătorie.

Întreprinzătorul va suporta spesele împreunate cu facerea contractului și spesele de colaudare.

Contractul încheiat pentru întreprinzător va fi valabil îndată după subscriere, iar pentru comuna bisericească numai după aprobarea contractului din partea Ven. Consistor diecezan.

Recița-română, din ședința comitetului parohial ținută la 4 (17) Martie 1914.

Gheorghe Nicolaeviu, președinte.

(Co 1977)

Ion Mărilă, notar.

DARE DE SEAMĂ.

La petrecerea dată de Clubul Sportiv, în ziua de 28 Februarie 1914 s'a încasat:

Ne-au trimis domnii:

Dr. Vasile Bianu, Buzău, 30 cor.; *Traian German*, prof. Blaj, 5 cor.; *Ionel C. Brătianu*, București, 100 cor.; *Gavriil Precup*, prof. Blaj, 5 cor.; *Take Ionescu*, București, 10 cor.; *Dr. Tertulian Mihali*, adv. Gârbău, 10 cor.; „*Albina*” *Sibiu*, 20 cor.; *Partenie Cosma*, Sibiu, 10 cor.; *Al. Constantinescu*, ministrul de agr. București, 100 cor.; *Dr. Simion Tâmbaș*, adv. Hida, 10 cor.; *Dr. Aurel Lazar*, adv. Oradea, 10 cor.; *P. S. S. Dr. Vasile Hossu*, Gherla, 5 cor.; *Niculae Popoviciu*, major Cluj, 8 cor.; *P. S. S. Dr. Demetriu Radu*, episcop Oradea, 20 cor.; *Fabrica Bragadiru*, București, 10 cor.; *Dna Aurelia Dan*, Moci, 10 cor.; *Dr. Iuliu Maniu*, adv. Blaj, 20 cor.; *Dr. Aurel Socol*, adv. Cluj, 20 cor.; „*Economul*”, institut de credit și economii Cluj, 50 cor.; „*Vatra*”, institut de credit și economii Cluj, 25 cor.; *Ladislau Pop*, asesor orf. Cluj, 5 cor.; *Antoniu Mocsny de Foen*, 20 cor.

Seara la cassă, tace de intrare și donații dela domnii:

Ioan Beres, Cluj, 8 cor. plus 2 cor.; *Vasile Danciu*, 8 cor.; *Petru P. Barițiu*, 8 cor. plus 2 cor.; *Dna Claudia Moldovan*, 8 cor.; *Dr. Florian cap. militar*, 4 cor.; *Dna Sofia Pușcariu*, Reghin, 10 cor.; *Dr. Virgil Rusu*, adv. 4 cor.; *Andrei Pora*, învățător 8 cor.; plus 2 cor.; *Petru Danciu*, 4 cor.; *Octavian Pop*, inv. 4 cor.; *Dr. Ilie Câmpianu*, med. mil. 8 cor. plus 12 cor.; *Ioan Körösi*, contabil 8 cor. plus 4 cor.; *Dr. Valentin Drăgan*, contabil 8 cor. plus 2 cor.; *Vasile Șuteu*, preot Gilău, 8 cor. plus 2 cor.; *Dna Aurelia Stan*, Gilău, 8 cor. plus 2 cor.; *Ioan Boroș*, notar Jucul-de-sus, 10 cor. plus 10 cor.; *Dr. Stefan Morariu*, adv. 4 cor. plus 16 cor.; *Dna I. Cupșa*, 8 cor.; *căpitan Nemes*, 8 cor. plus 2 cor.; *I. Russu*, 4 cor.; *Dr. Nossa*, adv. Hida, 4 cor. plus 1 cor.; *Paul Klein*, 8 cor. plus 2 cor.; *Eugen Bianu*, Făget, 10 cor. plus 10 cor.; *Dr. Valentin Poruțiu*, adv. Cluj, 8 cor. plus 2 cor.; *Dna Stefanica Beiuș*, 8 cor. plus 2 cor.; *Dr. Iuliu Pordea*, adv. Cluj, 4 cor. plus 16 cor.; *Dr. Petru Poruțiu*, adv. Bistrița, 4 cor. plus 6 cor.; *N. N.*, 4 cor.; *Antoni Mandea*, 4 cor. plus 3 cor.; *Simion Dragoș*, 4 cor.; *Dr. Amos Francu*, 4 cor. plus 46 cor.; *Tuliu Roșescu*, prot. 10 cor.; *Ioan Pascala*, 4 cor.; *Dna Ursuleac*, 8 cor. plus 2 cor.; *Dr. Laurian German*, 8 cor. plus 6 cor.; *Aron Deac*, prof. 10 cor.; *Mihail Pop*, preot 8 cor. plus 2 cor.; *Dr. Alesandru Muntean*, Reghin, 8 cor. plus 4 cor.; *locotenent Butaș*, 4 cor.; *Dr. Elie Dăianu*, 4 cor. plus 16 cor.; *Dna Dr. Isac*, 10 cor.; *Dr. Basil Bașota*, medic 10 cor.; *locotenent Todoruț*, 4 cor.; *Stefan Pop*, preot Fild, 10 cor. plus 5 cor.; *Constantin Căciulă*, contabil-șef Huedin, 10 cor.; *Niculae Nicoară*, 4 cor.; *Mihail Marinceaș*, cassier de bancă Huedin, 8 cor. plus 2 cor.; *Dna Laura Ranta*, 10 cor. plus 10 cor.; *Ioan Gall*, Săcuieu, 8 cor. plus 12 cor.; *Augustin Pop*, preot 4 cor.; *Dr. Iuliu Hatiegan*, medic 4 cor. plus 6 cor.; *Alesandru Ghera*, 4 cor.; *Dr. Aurel Blaga*, 4 cor.; *Romul Pop*, 10 cor.; *Dna Poruțiu*, Cian, 8 cor. plus 4 cor. Dela tinerime, tace reduse 20 cor.

Dșoara *Letiția Ciuta* a desenat 20 bucăți ordine de dans, din cari o parte a fost răscumpărată de domnii:

Il. S. Ioan Mezei, cavalier al ordinului *Leopoldin* Budapesta, 2 b. 10 cor.; *Dr. Liviu Dan*, adv. Moci, 1 b. 10 cor.; *Dr. Eugen Bian*, 1 b. 2 cor.; *Dr. Simion Nemes*, 1 b. 1 cor.; *Romeo Dan*, 1 b. 1 cor.

Din vânzarea biletelor de vot pentru cele mai frumoase costume, și cărți postale cu scene dela club, s'a încasat prin d-șoara *Zoe Bianu* 31 cor. d. *Romeo Dan* 18 cor 40 fil. *D. Ioan Beres*, magistrat Cluj, a contribuit la spesele *Călușerilor* cu 33 cor.

Incassarea totală 1201 cor. 40 fil. Spese de organizare 602 cor. 52 fil. Beneficiul net 598 cor. 88 fil.

Profităm și de acest prilej, pentru a mulțumi din inimă tuturor binevoitorilor și prietenilor noștri, cari ne-au dat acest ajutor real și prețios.

Cluj, 20 Martie 1914.

Da 1972—1

Comitetul Clubului Sportiv

Caut

UN SCRITOR

cu ceva praxă de notar.

N. Comaniciu, notar

Gurărului (Guráró, u. p. Orlát, cott. Szeben).

Co 1971

UN TÂNĂR

în etate de 18 ani isprăvind
cl. I com. sup. rom. voește a
întra într'o

CANCELARIE OARECARE CA SCRITOR.

Cei cari au lipsă să se adre-
seze la administrația ziarului.

Se 1948—3

Uleiu de sămânță de
curcubetă (dovleac)
curată pentru masă. La
dorință se trimite muștră.

Lengyel Sándor és Társa
Pankota.

(Le 1969)

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia“

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai
crâncenă tuse.

„KÁRPÁTI” e un mijloc excelent contra boa-
lelor de astmă, răgușeală, constipație, precum
și la boale de gât, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de
700 grame cor. 5.—

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30

Bătăturile,

scortocșenia pielii, ur-
ciorii de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN“

1 sticlă 1 cor., francoată
1 coroață 40 fl., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor:
Dr. E. FLESCHE, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri
moderate la administra-
ția ziarului acesta.

Săptămâna de 190 fil.

în

BAZARUL

de concurență dela teatru

FACE SENZAȚIE!

Fiecare să se convingă depre articlii de mai jos:

Articlii de modă pentru femei:

- 1 buc. corsetă fin brodat, decorat cu
datele Cor. 1.90
- 3 buc. cârpe de lână pentru cap, își
ține culoarea Cor. 1.90
- Cel mai modern reticul Cor. 1.90

Articlii de modă p. bărbați:

- 6 perechi de manșete fine în culori
sau albe Cor. 1.90
- 1 per. bretele și 1 per. jaretiere fine Cor. 1.90

Diferite:

- 2 buc. perine pentru canapea cu îm-
brăcăminte cu desen Cor. 1.90
- 1 buc. millien, 1 buc. servetă pentru
tasă și 1 buc. fugar pentru masă Cor. 1.90
- 3 mășae fine cari nu-și pierd culoarea Cor. 1.90
- 6 servete pentru pahare Cor. 1.90
- 1 cămașă brodată și cu panglici Cor. 1.90
- sort de clott negru cu foderă în 20 de
feluri Cor. 1.90
- coțuri de creton ce se spală cu foderă Cor. 1.90
- Jupon fin de clott cu 1 și 2 ajururi de
flanel sau pantaloni în orice culoare Cor. 1.90
- Cârpă mare Cor. 1.90
- 6 buc. ciorapi de iarnă și vară Cor. 1.90
- 12 buc. batiste fine cu ajur Cor. 1.90
- 3 apărătoare de corset cu broderie și
panglică Cor. 1.90
- 1 buc. cămașă de vânător pe din jos
pantaloni Cor. 1.90
- Ploiere „szilk” Cor. 1.90
- Cârpe de mătășă pentru cap Cor. 1.90
- 2 sorturi late pentru casă în orice cu-
loare Cor. 1.90
- Pantaloni albi de șifon ce se spală, cu
panglică Cor. 1.90
- Șal de datelă cu broderie Cor. 1.90
- 2 buc. ștergare fine Cor. 1.90
- Sorturi de clott sau de lister pentru
fete dela 5—8 ani Cor. 1.90
- 12 per. socni croșetat Cor. 1.90
- 12 gulere în orice fason Cor. 1.90
- Cele mai moderne pălării pentru ori-
ce culoare și fason Cor. 1.90
- 4 cravate fine de mătășă Cor. 1.90

Ka 1816.

Lucrări

de acoperire cu țigle și ardesle

cu garanță pe un an, cu prețuri con-
venabile și în mod specialist execută

Rácz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesle

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât
(Ra 1978) în provincă cât și în localitate.

Dr. med. ESCHKER

chirurg și medic pentru femei

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-
Józsefváros) Hunyadi-ut nrul 24.

**Ordinează dela 8—10
și „ 2—4**

Laborator - Röntgen. — Analiză
microscopică. E 1566

Beutură excelentă
și cu gust bun,
care produce sânge.
— Recomandată de
medici contra boa-
lei de anemie,
lipsă de sânge,
nervositate, re-
convalescență.

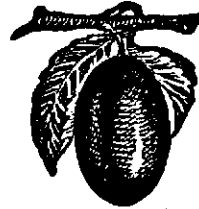
Influențează producerea sângelui, întărind
muschii și nervii, dă apetit fără a avea
ceva urmări neplăcute asupra stomacului
sau la dinți.

Prețul unei sticle mari K 3.50
„ ” „ mici K 2. —

Se capătă în toate apotecele. Depozitul principal la

GUIDO FABRITIUS

Fa 1407. apotecar în Sibiu.

Pruni bosnieci

„Regina Balcanilor“, —
„Regina Bosniei“ și —
„Arul Dușan“.

ultoi puternici, de doi-trei ani, încercați în
Bosnia, varietățile cele mai nobile și cu poa-
mele cele mai mari, oferă

Savo T. Kojdici

în Brčko (Bosnia).

Cunoscutul meu stabiliment de pruni și
școala mea de pruni se găsește în cel mai
splendid ținut cu pruniște din Bosnia. Premiat
cu prima diplomă a guvernului țării bosniac-
herțegovinean, precum și la expoziția din 1896
dela Budapesta, în 1898 la Viena cu medalia de
argint, în 1900 la expoziția universală din Pa-
ris, în 1910 cu medalia de aur în Serajevo, și
în 1912 în Brčko.

50 bucăți, ultoi puternici, pe ales, de 3 ani
cor. 50 ambalaj franco, gara Brčko (Bosnia)
Prune fine uscate în lăzi de câte 5 chlgr.
cor. 6.— dela Brčko.
(Ko 1841—20)

Knapp Sándor, Arad

institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a albiturilor.
 Local de primire: colțul străzilor Weitzer János, și Kazinczy.
 Stabilimentul: strada Magyar nr. 26. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiințios.

Ka 1247

Atelier pentru vopsirea hainelor în cele mai noi culori moderne, de model. — Curățitorie chimică a haine, în mod uscat. — Curățitorie și vopsitorie de dantele, perdele, dantele, pânuri de păr, covoare, etc. de mobile, mănuși etc.

Experiință îndelungată în străinătate.

Dacă nu v'ați procurat încă trebuințele de primăvară, vă rog să nu întrelăsați a-mi cerceta bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

POSTAVURI DE HAINE PENTRU FEMEI ȘI PÂNURI PENTRU TALII,

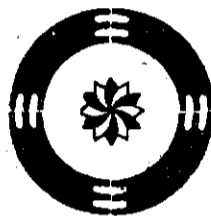
delinuri franceze, mătăsuri pentru talii, zefire engleze, cretoane de Cosmanos, batisturi franceze, pânze engleze pentru haine.

MARE ASORTIMENT DE DECOURI PENTRU HAINE, CRAVATE ȘI CORSETE FOARTE MODERNE.

Sosind lucrurile de primăvară, roagă binevoitorul sprijin cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de articlii de modă pentru femei și bărbați

ARAD, str. Forray, nrul 2/a.

Asortiment foarte bogat de ploiere negre și culori moderne, dela cele mai ieftine până la cele mai fine; mare asortiment de

ațe, pânze de bumbac și șifoane,

albituri pentru masă, garnituri pentru caștergare, albituri pentru femei și bărbați, rapi, mănuși, broderii, basmăluțe, etc.

RĂMĂȘITE DE PÂNZE ȘI BRODERII CU

MĂTATE PRET.

Singurul vânzător de cele mai bune plăci pentru domni și femei, pe lângă o garanție de 1000 zile.

(la 1927—10)

Specialist
 Cu brevet ces. și reg. cu gumă-pelotă pneumatică
bandage legătoare p. pânze, ciorapi de gummă, picioare artificiale, mâni artificiale, corsete speciale.
oblitoare p. corp mașini de umblat și rezimat precum și toffelul de articlii în branșa îngrijirii bolnavilor
 execută conform celor mai moderne principii de tehnică cu prețurile cele mai moderate de fabrică
KELETI J.
 fabrică de bandage și mașini oblitoare p. corp brev. ces și reg.
 Fond. 1878 Telef. 17—76. Cel mai nou prețurent ilustrat gratis și franco.
 Bpest. IV., Koronaherczeg-u. 17.

VINURI vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	82	62
Rizling	86	64
Roșu de Minis	110	100
Carbenet	115	—

Vinuri noi din anul 1913

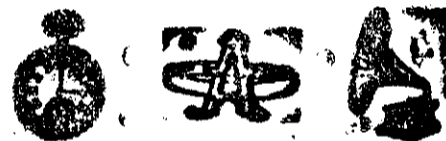
Vin alb	50.—
Rizling	52.—
Siller	54.—

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.
 Vinul să expedieză cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.
 Vase dau împrumut pe timp de două luni.
 Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
 propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria

CEASORNICE, BIJUTERII, GRAMOFONE ȘI PLĂCI.

Chiar și pentru plățiri în rate. Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 cor. 1.20, cu pietri 2 cor. Lunar noue recepții plăci. Mare magazin de articlii pentru spectacole, lampă electrice pentru buzunar! Pentru ciorănițele și gramofonele noi se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani.
Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint strălucitor.
TÓTH JÓZSEF, Cronometru și orologerie artistică, Seghedin (Szeged) Dugonics-ter Nr. 10. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurile ilustrat gratis. Permanent noutăți de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe coruri și tarafuri românești pentru recepții plăci.

ROG SĂ MI-SE TRIMEATĂ OFERTEA
 To 1253

PRIMA CUSĂTORIE ARĂDANĂ CU PUTERE ELECTRICĂ.

STERN CECILIA

magazin de haine pentru femei în ARAD, strada Forray nrul 2.

Rocuri de luster în orice culoare . . . . . cor. 12.— Talli moderne dela cor. 2-80 în sus.
 Rochie engleză modernă . . . . . " 7.— Jupon fin de mătăsă . . . . . cor. 9.—
 Halaturi dela 6 cor. în sus. Jupon fin de cloth și luster dela 3 cor. în sus.
 Se 1923 Halat de crepon și delin dela 14 cor. în sus.

Mare asortiment de noutăți de primăvară, și anume: rochii, talii, halaturi, costume și rocuri de luster și haine pentru copii, precum și albituri pentru femei. Șorțuri de luster, cloth și de spălat.

Costume după măsură se execută în decurs de 6 ore, iar haine de doliu în decurs de 4 ore.

CEA MAI IEFTINĂ SURSĂ DE CUMPĂRAT.

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

№ 1429

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküllő vm.) Mediaș. — Medgyes. Serviciu conștiințios. Soluri garantate. Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal de la dnii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

In atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

In marele său magazin se pregătește cele mai frumoase :

cuptoare de olane samotte cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate. (Va 829)

TELEFON: 11-75.

№ 1222

Mokos Sándor

VOPSEȘTEI

CURĂȚEȘTEI

Primește spre vopsire și curățire chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on. public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl guleri și manșete în mod inecceptionabil.

Fabrica: strada Körös nrul 13.

Localuri colective: în Zöldfa-Passage nr 93 și în str. Rákoczi 7.

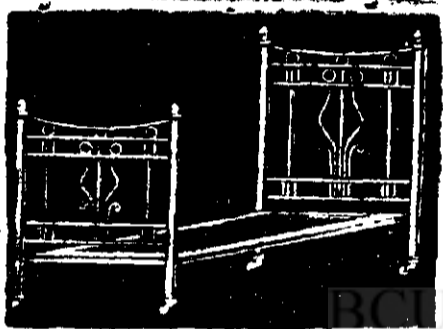
— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor
Oradea-mare (Nagyvárad).

Mobila de aramă, de nichel și de fier, în orice mărime, pentru dormitoare, budoare și oteluri, prospecte speciale, pe lângă condițiuni favorabile de platire se pot procura la

Gzell és Frank, Brașov (Brassó)

(Co 200)

Fabrică de mobilă de aramă și fier și de budoare de școală brev.

Str. Kolostor.

Catalog de prețuri ilustrat gratis.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODĂ

GEORGE RUMMEL
SIBIIU, Honterusgasse n. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Puie la dispoziția stim. dame cele mai noi și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 oare de două ori. Haine de doliu le execută în 12 ore. (Ru 904)

Convingerea e siguranța cea mai bună. La comanda mari mă prezint oriunde pe speșele proprii!

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

FRANZ FROHMAN

LUGOS, strada Bonnáz nr. 10.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc., precum și armonizarea (incordarea) pianelor o execută excelent.

Gramofoane, plăci, asortiment bogat. — Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanția. — Reparaturile se execută conștiințios și artistic. (F 1316)

In mai multe rânduri decorat. Fondat în anul 1884

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și arhitect. Restauratorul diecezei de Szombathely.

Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la reșovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimis gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Primește spre asigurare tot ce se face de această branșă. (No 1403)

Prețuri moderate. Condițiuni favorabile de plată.

SCHWALB ADOLF fia VILMOS

tinichigiu și mier.

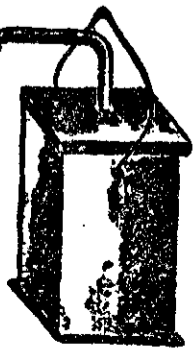
BUDAPEST, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucoțarie și gospodărie, unelte pentru mier. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, laok ori petrolou, faole, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.

Catalog trimis gratuit și franco.

Iusztin József, mășar p. clădiri și mobile

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut 6.

Pregătește orice lucrări din acest ram, atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau combinație proprie.

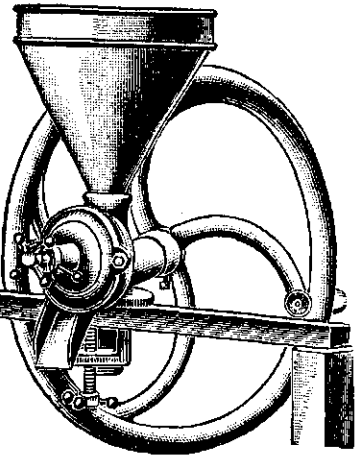
Prețuri convenabile.

Ju 1549

Serviciu coulant se garant.

Orice reparație la râșnița „Texas” o execut gratis

Correspondență în limbile germană și franceză.

„TEXAS” râșniță americană de mână

Râșnița „Texas” este cea mai bună și mai ieftină râșniță, a veacului prezent; macină toffelul de semințe, porumb, ovăs, orz, fasole, mac etc. Singurul instrument de mână care e foarte potrivit în gospodărie.

PREȚUL: 25 COROANE.

Ki 1930 FIRMA

KIRÁLY SÁNDOR

BUDAPEST VI., Felső-erdősor-u. 4.

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă și toffelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrelor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur și la boale învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puțin spirit de reumă. După frecare partea suferindă să se învăluie cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Preparator:

Sa 572

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

Komjáthy Rózsi

salon de pălării pentru dame

Arad, strada Deák-Ferenc nr. 5.

Aduc la cunoștința on. dame, că mi-am sosit cele mai proaspete noutăți de modă de primăvară. Asortiment bogat de pălării pentru femei, copii, velour și de plisă

Depozit permanent de pălării de doliu. Străfor-mări se execută în decurs de 24 ore.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, sunt cu distinsă stimă

(Ko 1915—10)

Komjáthy Rózsi.

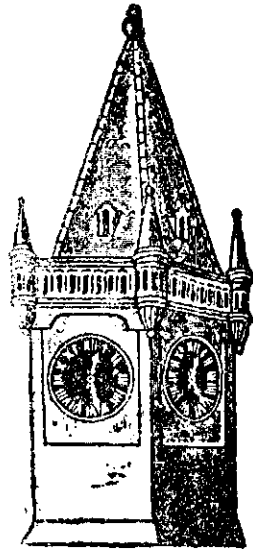
CEASURI PENTRU BISERICI.

SZÁNTHÓ GYULA

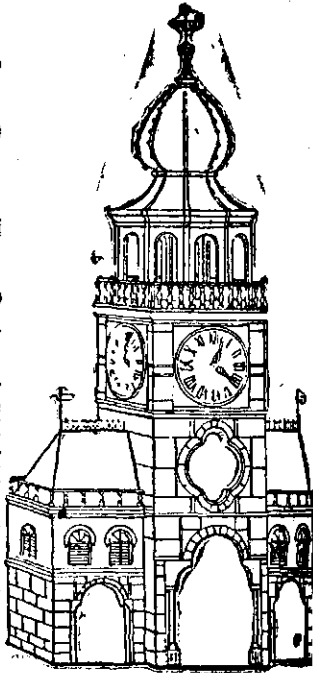
fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimite gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duple; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplec și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Sarkadi és Windisch

magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofone. — Reprezentanții în Ungaria de sud a mașinilor de scris „ROYAL”.

Vârșeț (Versecz), str. Deák-Ferencz 3.

Oferăm on. public bogat asortatul nostru magazin, condiții favorabile de plătire chiar și în rate, pentru mașini dăm 6—10 ani garanție. Mare atelier specialist de reparare. Prețurile gratis și franco. La dorință mergem la fața locului. (Sa 1576)

TELEFON:

179.

TELEFON:

179.